

Univerzita Palackého v Olomouci
Fakulta tělesné kultury

EFEKTY VÝUKY FOTBALU U ŽÁKŮ II. STUPNĚ ZÁKLADNÍ ŠKOLY
Diplomová práce

Autor: Bc. Jakub Karakasidis
Tělesná výchova a sport
Vedoucí práce: Mgr. Radim Weisser
Olomouc 2012

Bibliografická identifikace

Příjmení a jméno autora: Bc. Karakasidis Jakub

Název diplomové práce: Efekty výuky fotbalu u žáků II. stupně základní školy

Pracoviště: Katedra sportů.

Vedoucí práce: Mgr. Radim Weisser

Rok obhajoby diplomové práce: 2012

Abstrakt:

Diplomová práce je zaměřená na efekty výuky fotbalu, zaměřené na změny dovedností v rozhodování a provedení činností v herním výkonu u žáků II. stupně základní školy na Jesenicku. Hodnotili jsme individuální herní výkon hráče v utkání pomocí nástroje HFHV (hodnocení fotbalového herního výkonu), zpracováno podle metody GPAI (Game Performance Assesment Instrument), s ověřením objektivity a reliability kategoriálního systému a následné využití v praxi. Zvolená experimentální intervence probíhala v šestnácti vyučujících jednotkách. Pozorováno bylo deset žáků z 6. a 7. třídy a dalších deset žáků z 8. a 9. třídy.

Klíčová slova: fotbal, pohybová hra, herní dovednosti, technické dovednosti, vyučovací jednotka, taktické dovednosti.

Souhlasím s půjčováním diplomové práce v rámci knihovních služeb.

Bibliographical identification

Author's name and surname: Bc. Karakasidis Jakub

Title of the thesis: The effects of teaching pupils football on middle school.

Department: Department of Sports.

Supervisor: Mgr. Radim Weisser

The year of presentation: 2012

Abstract:

The thesis is focused on the effects of teaching football skills to alter the decision making and execution of activities in the game performance for pupils in secondary school on Jeseník area. We evaluated the individual game player's performance in a match using HFHV (football gaming performance evaluation), processed according to the method GPAI (Game Performance Assessment Instrument) with verification categorial objectivity and reliability of the system and subsequent use in practice. The selected experimental intervention with teachers in sixteen units. There were a ten pupils from the 6th and 7th classes and ten pupils from the 8th and 9 classes.

Keywords: football, movement game, game skills, technical skills, tactical skills, teaching unit.

I agree the thesis paper to be lent within the library service.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracoval samostatně pod vedením Mgr. Radima
Weissera a použil jen uvedenou literaturu.

V Olomouci dne 25. 11. 2012

.....

Děkuji Mgr. Radimu Weisserovi za odborné vedení, pomoc a cenné rady, které mi poskytl při zpracování diplomové práce.

OBSAH

1 ÚVOD	8
2 PŘEHLED POZNATKŮ	10
2.1 Fotbal	12
2.2 Fotbal na II. stupni základní školy	16
2.3 Sportovní hry ve školní Tv	21
2.4 Cíle sportovní přípravy u mládeže	14
2.5 Přístupy k výuce sportovních her	16
2.6 Herní praxe	21
2.7 Herní výkon	24
2.8 Význam a role psychických procesů na IHV mládeže	30
2.9 Hodnocení herního výkonu	33
3 CÍLE A ÚKOLY PRÁCE	35
3.1 Hlavní cíl	35
3.2 Dílčí cíle	35
3.3 Úkoly práce	35
3.4 Výzkumné otázky	35
4 METODIKA	36
4.1 Design výzkumu	36
4.2 Charakteristika výzkumného souboru	36
4.3 Pořízení videozáznamu	36
4.4 Experimentální intervenční program výuky	36
4.5 Vyučující jednotka	37
4.6 Nastavení kategoriálního systému hodnocení individuálního herního výkonu podle nástroje GPAI	40
4.7 Standardizační charakteristiky	44
4.8 Statistická analýza	44
5 VÝSLEDKY A DISKUZE	46
5.1 Hodnocení ukazatelů v realizované experimentální intervenci u žáků 6. a 7. tříd	46
5.2 Hodnocení ukazatelů v realizované experimentální intervenci u žáků 8. a 9. tříd	50
5.3 Hodnocení efektů intervence na IHV v utkání	54
6 ZÁVĚRY	55
7 SOUHRN	56

8 SUMMARY	58
9 REFERENČNÍ SEZNAM	60
10 PŘÍLOHY	
Chyba! Záložka není definována.	

1 ÚVOD

Tělesná výchova a sport se snaží o všestranný a harmonický rozvoj jedince. Upevňuje zdraví a zdokonaluje tělesně i pohybově jednotlivce. Tyto složky mají velký význam pro vytvoření zdravé a fyzicky odolné populace.

Na základě poznatků z praxe soudíme, že nácvik tak oblíbené hry jako je fotbal se stává pro děti často nezajímavým až nudným úkonem. Zapojováním dostatečného počtu průpravných her do tréninku nebo výuky, by mohlo v dětech probudit větší zájem a aktivitu o prováděnou činnost a tím ji zkvalitnit.

Průpravné a pohybové hry jsou důležitou součástí výuky fotbalu, protože dochází k transferu získaných dovedností do hry. Vytvářet vhodné učební prostředí herním přístupem je v praxi nezbytné pro efektivní učení žáků (Dobry, 2003).

Filozofie výuky fotbalu ve školách by měla vycházet z toho, že utkání a učení jsou neoddělitelné jevy, které jsou propojené a poskytují si navzájem zpětné informace a návody. Jestliže se nacvičuje izolovaně jen technika činnosti, ztrácí na významu pro herní výkon a vzdaluje se fotbalu. Výuka by měla zahrnovat vnímání a řešení reálné herní situace a komunikaci mezi všemi hráči. Nemělo by se zapomínat na soutěžení a družstva by měli mít možnost vyhrát nebo prohrát. V současné době se čím dál více klade důraz na budování pozitivního vztahu žáků k pohybu, a tím příznivě ovlivňovat jejich celoživotní vztah k pohybové aktivitě (Votík, Zalabák, 2003).

V naší diplomové práci jsme nahradili tradiční přístup herním přístupem, ve kterém je kladen důraz na učení se technickým dovednostem prostřednictvím herních činností, vytvářejících reálné a zábavné tréninkové prostředí. Hráči se učí ve hře samotně technickým a taktickým dovednostem a snaží se o porozumění podstaty hry.

Základ hry nezávisí pouze na fyzických vlastnostech hráčů, ale velmi důležitou roli zde hrají i rozhodovací procesy a vnímání. Na jejich rychlosti a kvalitě závisí úspěšnost řešení herní situace, což je základ každé sportovní hry (Evangelos et al., 2012).

Snažili jsme se vést žáky k pochopení podstaty sportovní hry tak, aby byli schopni se v modifikovaném utkání při řešení herní situace správně rozhodnout o způsobu jejího řešení. Vedli jsme žáky k aktivnímu zapojení do vzdělávacího procesu.

Cílem naší práce bylo ohodnotit efekty osmitýdenní výuky fotbalu na individuální herní výkon v utkání u žáků II. stupně základní školy. Žáci byli rozděleni na dvě skupiny chlapců 6. a 7. třídy a 8. a 9 třídy.

Z videozáznamu, který byl pořízen na začátku a konci experimentu jsme hodnotili dovednosti v rozhodování a provedení hráče s míčem a zaznamenali do záznamu pro hodnocení jednotlivých hráčů. V rozhodování a provedení byl kladen důraz hlavně na zpracování, přihrávku, vedení míče, obcházení protihráče a střelbu.

2 PŘEHLED POZNATKŮ

2.1 Fotbal

Fotbal je kolektivní míčová hra, pro kterou je charakteristická součinnost dvou soupeřících mužstev probíhající za neustále se měnících podmínek. Podstata hry spočívá v tom, že soupeřící mužstva se snaží způsobem vymezeným pravidly překonat protivníka lepším ovládním míče a vstřelením většího počtu branek, přičemž žádný z hráčů s výjimkou brankaře nesmí hrát úmyslně rukou (Votík, 2003).

Současný fotbal klade velké požadavky na hráče, neboť vyžaduje širokou škálu rychlosti, vytrvalosti, obratnosti a síly. Hráč musí ovládat velký počet speciálních herních dovedností, značné jsou i psychické nároky. Fotbal je kolektivní hra, proto je její úroveň podmíněna nejen herní činností jednotlivce, nýbrž i stupněm spolupráce všech členů mužstva. Podle kvalifikace sportovních výkonů patří fotbal do kategorie kolektivních sportů (Vaněk, 1984).

Fotbal klade velké nároky na procesy vnímání, tvůrčího myšlení, orientaci ve složitých situacích a na rozhodování. Řešení náročných úkolů je kromě rozvoje duševních schopností závislé i na šíři vědomostí a zkušeností. Úspěšnost taktického myšlení vyžaduje systematické zdokonalování procesu od výběrového vnímání a hodnocení herních situací až k volbě optimálního řešení a jeho realizaci v praxi (Votík, 2005).

Fotbal vyžaduje vysokou úroveň pohybových schopností (vytrvalostních, rychlostních, silových, koordinačních) a zvládnutí velkého počtu herních dovedností např. zpracování míče, přihrávání, střelba, vedení míče a obcházení soupeře. Z psychologického hlediska je fotbal stále náročnější. Hráč musí pohotově reagovat na neustále se měnící situace, rychle se rozhodovat a tvůrčím způsobem ve spolupráci s ostatními spoluhráči řešit herní úkoly. Musí být odolný psychicky i fyzicky a prokazovat přiměřenou úroveň sebeovládání, aby byl schopen v jakýchkoliv podmínkách podat co nejoptimálnější výkon (Votík, 2005).

2.2 Fotbal na II. stupni základní školy

Věk 12-16 let je mimořádně vhodný pro nácvik a rozvoj koordinačních schopností (osvojování dovedností s míčem a pro orientaci v herních situacích) (Fajfer, 2005).

Filosofie výuky fotbalu na základních školách musí vycházet z toho, že utkání a učení jsou neoddělitelné vzájemně propojené jevy poskytující si zpětné informace a návody. Jestliže se nacvičuje jen technika činnosti, ztrácí na významu pro herní výkon a vzdaluje se od fotbalu. Výuka musí zahrnovat vnímání a řešení reálné herní situace a komunikaci mezi hráči (Fajfer, 2005).

Průpravné hry jsou důležitou součástí výuky fotbalu, protože při nich dochází k transferu získaných dovedností do hry. Vytvářet vhodné učební prostředí v průpravných hrách s menším počtem hráčů, na menším prostoru, zjednodušením pravidel je nezbytné pro efektivní učení žáků (Votík, 2005).

Cíle výuky fotbalu na II. stupni základní školy:

- Výchova k přátelství, vzájemné spolupráci, čestnosti, příslušnost k družstvu, "fair play" soutěžení.
- Dodržování osobní hygieny, čistoty, čistoty oblečení pro tělesnou výchovu.
- Zájem o fotbal, radost z prožitků ze hry, kladný vztah ke hře.
- Upevnění zdraví, zajistit optimální tělesný a psychický vývoj, dbát na správné držení těla.
- Osvojit základní dovednosti, uplatňovat získané dovednosti ve hře, prostorově se orientovat ve hře.
- Učit se skupinovému chování.
- Znat nejnutnější pravidla fotbalu.
- Zaměřený, cílený rozvoj herních dovedností. Učení probíhá ve hře. Nechat žáky rozhodovat samostatně. Jednodušší pravidla.
- Základy taktického jednání v útočné fázi. V obranné fázi dosahovat základní herní myšlenky - branky dávat, brankám zabraňovat. Usměrnování rozestavení hráčů, základní návyky součinnosti při dělbě práce mezi skupinami a jednotlivými hráči v družstvu.
- Pokračovat ve všestranném pohybovém rozvoji (Fajfer, 2005).

Co by měl žák umět, vědět na II. stupni základní školy:

- Vedení míče se změnami směru.
- Správně se pohybovat a přibližovat k míči, aby s ním mohl pracovat.
- Dostat míč pod kontrolu.
- Usměrnit míč žádaným směrem.
- Naučené dovednosti spojovat v „pohybové řetězce“ a útočnou akci se snažit zakončit střelbou.
- Ve hře se naučit základní prostorové orientaci.
- Znat základy hygieny těla a prostředí.
- Obsazovat hráče bez míče i s míčem.
- Hrát ve svých prostorech, využívat prostory hřiště podle herní situace.
- Spolupracovat ve skupinách v základních útočných a obranných kombinacích.
- Řešit individuální taktické jednání v rámci jednotlivých postů.
- Řešit základní standardní situace (Fajfer, 2005).

2. 3. Sportovní hry ve školní TV

Samotný pojem hra je velmi široký, protože se jeho charakter mění v závislosti na věku. Hra prostupuje životem člověka od začátku do jeho konce. Je nedílnou součástí vývoje člověka. Je k životu nezbytná, je základní kategorií života (Mazal, 2000).

V současnosti jsou sportovní hry významným společenským fenoménem, který zasahuje do mnohých oblastí lidského života. Především jsou základní součástí všech složek tělesné kultury. V tělesné výchově se sportovní hry vyučují na všech stupních škol a patří mezi nejoblíbenější tematické celky. Na základních školách jsou v učebních osnovách tematické celky – sportovní hry – fotbal, basketbal, házená, volejbal a samostatný tematický celek pohybové hry a netradiční pohybové činnosti (Nykodým, 2006).

Dobrá hra probouzí u většiny žáků zájem, zvyšuje jejich chuť do cvičení, zlepšuje výkonnost, navozuje dobrou atmosféru. Před rozcvičkou se děti mohou zahřát dvěma způsoby – buď nezáživnou formou, kde učitel zavelí žákům běžet dvě kola, nebo cvičence rozdělíme do dvou mužstev a zahrajeme si s nimi hru červení bílí. V prvním případě se najde vždycky několik jedinců, kteří dávají najevo svůj nezájem, zůstávají pozadu, neplatí na ně napomínání ani pohružky. Při hře však běhají všichni s chutí hned na jednu, hned na druhou stranu od střední čáry (Zapletal, 1987).

A jaký že je hlavní význam tělocvičných her? Především ten, že zábavnou formou procvičují nejrůznější svalové partie. Dávají podnět k všestrannému intenzivnímu pohybu. Rozvíjejí rychlost, obratnost, sílu, vytrvalost, zlepšují nervosvalovou koordinaci, testují pružnost, schopnost udržovat rovnováhu, smysl pro kolektivní souhru a v neposledním případě pěstují odvalu. A co je na nich nejvzácnější – mění jednotvárnou svalovou činnost v příjemnou zábavu (Turner & Martinek, 1995).

Účel tělocvičných her se zdá být jasný, usnadňují růst a rozvoj těla, při hře dosahujeme maximálního účinku s minimální námahou. Stačí chvíli pozorovat děti, které si hrají na sídlišti nebo na plácku mezi domy, jejich spontánní hry jsou dokonalou školou tělesné sebevýchovy (Argaj, 2001).

Sportovní hry jsou vyhraněnou skupinou sportovních odvětví. Prvním podstatným rozdílem je, že se spolu mohou a současně musí utkávat vždy pouze dva soupeři (jednotlivci, dvojice nebo vícečlenná družstva). Jednotkou jakékoliv soutěže ve sportovních hrách je tedy utkání dvou soupeřů. Tato charakteristika se vztahuje také na upolové sporty (zápas, judo, šerm a jiné). Na rozdíl od nich však protivníci ve sportovních hrách soupeří o společný předmět. Ten je téměř vždy jen jeden (míč, opěrný míček, disk, kruh, touš, atd.), ve výjimečných případech ale mohou být ve hře současně společné předměty dva (Táborský, 2004).

Dobrá hra přináší stejné uspokojení jako dobrá práce. Hra je tedy nenucenou zábavnou činností, bez záměru vytvořit hospodářské hodnoty. Byla a je zároveň důležitým pomocníkem výchovy mládeže po stránce tělesné i duševní (Sobotka, Matoušek, Mužík & Starec, 1989).

Položme si několik základních otázek o zařazování her do vyučovací hodiny tělesné výchovy a hledejme na ně odpověď:

- Jaké hry volit?

To je složitá otázka, na kterou nelze najít univerzální odpověď. Záleží především na věku, pohlaví, celkové tělesné vyspělosti a zdatnosti cvičenců. Jiné hry uplatní učitel v hodině s pátou třídou, jiné hry bude hrát s žáky osmých tříd. Rozdíly jsou i mezi hrami v obyčejné třídě, lyžařské nebo atletické speciálce a při léčebné tělesné výchově (Zapletal, 1987).

- Jak hru organizovat?

Dobrá organizace ušetří hodně času. Rozdělte žáky do stálých menších kolektivů, které budou při hrách vystupovat jako mužstva. Tyto týmy by měly být nejen stejně početné, ale i přibližně stejně tělesně zdatné. Každý žák od začátku školního roku ví, do které poloviny hráčů patří, zná předem své druhy z mužstva. V každé hodině ovšem někdo chybí. Jestliže plánovaná hra vyžaduje stejně početné týmy, provedete jen malé dočasné přesuny, ty zaberou méně času, než opětovné pracné rozdělování hráčů do mužstev před každou hrou (Zapletal, 1987).

- Co všechno ke hrám potřebujete?

Mnoho her nevyžaduje žádné pomůcky, při jiných se uplatní běžné náčiní a náradí, které bývá v každé tělocvičně – míče, plné míče, kužely, pešky, tyče, stopky, apod. (Zapletal, 1987).

2.4 Cíle sportovní přípravy u mládeže

Při plánování přípravy a vedení tréninkové jednotky i v souvislosti vztahů k hráčům mimo tréninkovou jednotku, by měli trenéři mužstev v dětských a mládežnických kategoriích respektovat věkové zvláštnosti svých svěřenců dané vývojovými zákonitostmi (Votík & Zalabák, 2003).

Toto období završuje trénink v žákovském věku, etapu základního a částečně specializovaného tréninku. Dochází k výrazným změnám v somatickém a psychickém vývoji (puberta). S tímto stavem dochází k některým negativním jevům, které jsou většinou známé. Z hlediska motorického učení je to pokles koordinace (tím i techniky) dříve již upevněných dovedností. Tento stav nelze chápat jako „krizové období“, ale jako určitou specifickou součást vývoje mladého jedince. Trpělivý přístup k osobnosti žáka ze strany trenéra, systematický, odborně vedený trénink může tyto nedostatky z velké části nahradit. Někdy se tento věk nazývá „druhý zlatý věk učení fotbalu“ (Fajfer, 2005).

U mladších dětí se většinou soustředíme spíše na to, jak pohyb provádět, později i proč ho provádět tak, či onak. Zkušenosti ukazují, že je zbytečné zvláště starší děti podceňovat a nesnažit se, aby pronikly k podstatě problému, který mají zvládnout.

V tomto smyslu má proto cenu soustavně rozšiřovat znalosti o technice, učit děti vědomě vnímat, analyzovat, sebe posuzovat (Dovalil & Choutková, 1988).

Pro věk 12 až 15 let je charakteristický rychlý, často až prudký růst zejména končetin a vývoj svalstva. Proto narůstá význam správné výživy (i pitného režimu), která odpovídá jak růstovým změnám, tak požadavkům zatěžení. Nerovnoměrnost vývojových změn se projevuje zhoršenou pohybovou koordinací a psychickou nevyrovnaností. Po odeznění pubertálních změn dochází k zřetelnému zlepšování nervosvalové koordinace. Zdokonaluje se diferenciací svalového úsilí, zpřesňují se pohyby. Nastupující rozvoj svalstva je předpokladem pro další rozvoj silových schopností včetně silové vytrvalosti. Maximálně do 14. až 15. roku narůstá rychlost pohybů, pak stagnuje nebo se zpomaluje. Zlepšuje se ohebnost a kloubní pohyblivost (Votík, 2003).

Cíle sportovní přípravy ve starších žácích 12-15 let; 6. - 9. třída

- Zkoordinovat náročné tréninkové úkoly se způsobem života, podpora jednotlivce v jeho osobním, sportovním životě na základě jeho současného stavu.
- Soustavně rozvíjet samostatnost, tvořivost, zodpovědnost, učit hráče samostatně řešit životní problémy.
- Vytvořit u hráčů vědomí spoluzodpovědnosti za svůj fotbalový výkon.
- Vytvořit stabilní výkonnostní připravenost s cílem k pravidelné tréninkové činnosti.
- Vhodné využití dovedností v pohybových řetězcích v kombinacích v útočné a obranné fázi.
- Rozvoj a stabilizace „dynamické techniky“.
- Naučené dovednosti a taktické jednání využívat v utkání na jednotlivých hráčských postech.
- Pracovat ve skupinách i individuálně podle předností a nedostatků jednotlivce.
- Spojování náročných taktických jednání: hra na postech – speciální činnost jednotlivce, situační výběr místa, skupinová taktika v obraně a útoku.
- Zvládnout požadavky týmového herního výkonu v nejběžnějších variantách.
- Podporovat talentované fotbalisty, jejich individuální schopnosti a taktické jednání směrem k využití v kolektivní hře družstva.
- Cíleným tréninkem minimalizovat pokles herní výkonnosti naučených dovedností.
- Osvojené koordinační schopnosti, zvláště diferenciací, spojování pohybových úkolů, přizpůsobení pohybového jednání tvořivě v různých pásmech hřiště.
- Motivovat ke zlepšení a stabilizaci kondičních schopností.

- Individuální technicko-taktické výkonnostní možnosti přizpůsobit ke zlepšení rychlostních a silových (dynamických) schopností; rychlostní schopností využívat v rychlosti provedení HČJ, skupin a celého družstva.
- Rozvoj silových schopností větších svalových skupin, intenzivní rozvoj výbušné síly dolních končetin, důraz na protahovací cvičení strečink pro odstraňování svalových dysbalancí.
- Rozvoj aerobní kapacity i nesespecifickými prostředky (fartlek), rozvoj odolnosti po předcházející náročné pohybové činnosti (laktátový anaerobní charakter).
- Regenerace pohybového systému (Fajfer, 2005).

Dnes však pouze samotná technická vyspělost nestačí. Techniku musí doplňovat tělesná příprava, umožňující technicky hrát v každé situaci. V moderním tréninku se klade důraz především na nácvik techniky za pohybu. Avšak pro současné pojetí ani to již nestačí. Dnešní kopaná si žádá universální hráče, kteří zvládnou všechny útočné i obranné činnosti jednotlivce. Druhým požadavkem současného pojetí hry je, aby hráč uměl řešit herní situace, je-li pod tlakem jednoho či více soupeřů. Při takové stresové situaci je hráč s míčem omezován časově i prostorově. Vnímá-li všechny faktory vytvářející situaci, má naději na správné řešení. Předpokladem však je, že má všechny pohybové činnosti dokonale zautomatizované (Štuller, 1977).

2.5 Přístupy k výuce sportovních her

Sportovní hru chápeme jako soutěživou činnost dvou soupeřících družstev nebo jednotlivců, kteří se snaží prokázat svou převahu nad soupeřem lepším ovládním společného předmětu a získáním většího počtu bodů, branek apod. To se děje za neustále se měnících podmínek herní situace (Dobry, 1977).

Základní organizační formou výchovně-vzdělávacího procesu ve školní tělesné výchově ve sportovních hrách je vyučovací hodina. Vyučovací hodina ve sportovních hrách může mít různé úlohy a z nich vyplývající různý obsah. Obsah může mít různé zaměření a podle toho rozeznáváme různé typy vyučovacích hodin. Hodiny určené na nácvik herních činností, průpravné hodiny, hodiny určené na zdokonalování, herní hodiny (Nykodým, 2006).

Nezbytnou podmínkou sportovní hry jsou pravidla, platná mezinárodně nebo alespoň celostátně a existence mezinárodní či národní federace, která tato pravidla schvaluje a pečuje o rozvoj dané sportovní hry (Dobry, 1972).

Ve hrách jsou pravidla vlastně výsledkem dohody mezi hráči. Jsou proto jen aktuálně závazná, neboť se vztahují jen k průběhu právě prováděné hry. Některé hry mohou mít i pravidla tradiční, která vznikla častým opakováním hry a mají charakter zvykový. Ve sportech vznikla pravidla a řady obdobně jako ve hrách. Na počátku byla domluva, která se později zpevňovala tradicemi, až byla v konečné fázi formulována písemně. V této podobě pak byla prostředkem sjednocování podmínek sportovních soutěží. Platnost pravidel se v průběhu historického vývoje neustále rozšiřovala a je dnes zpravidla mezinárodní, v některých případech jen národní. Každý sport má svá vlastní, velmi specializovaná pravidla, v nich se odráží vývoj i celková charakteristika odvětví (Choutka, 1983).

Autoři zabývající se hrou, nahrazují její definici výčtem různých atributů (znaků či vlastností). Tomajko (1998) jich našel v literatuře víc než osmdesát. Jejich výběr je poznamenán filozofickými, často emočně laděnými přístupy k reflexi o hře a subjektivním viděním tohoto jevu. Proto považuje hru za pojem, zahrnující přesně neurčenou sumu těchto atributů, a doporučuje je označovat jako hrové příznaky. Stane-li se některý z hrových příznaků vlastní konkrétní činnosti, nejenom pohybové, získává taková činnost hrový charakter a můžeme ji označovat jako hrovou činnost. (Výraz „hrový“ není nový a v literatuře byl již víckrát použit. Měli bychom si na něj zvyknout, protože nám pomůže v přesnějším označování mnohých jevů.)

Hrovou činností se tedy může stát každá činnost (znovu zdůrazňujeme – nejenom pohybová), je-li například:

- Radostná a zábavná.
- Nevážná a volná.
- Bezúčelná a neproduktivní.
- Dobrovolná a radostná.
- Spontánní a svobodná.
- Vyjádřením osobnosti, individuality a autonomie.
- Otevřená ve svobodné volbě hry a tvořivosti a v uskutečňování účelu hrou stanoveného.
- Lidským fenoménem, v němž člověk uplatňuje svobodně a podle vlastní volby činností aktivity.

- Vázaná na herní pravidla, která jsou otevřena herní fantazii.
- Zaměřená jen k hrovému účelu.
- Na rozdíl od práce neutilitární aktivitou.
- Založena na dobrovolném vstupu do činnosti (Hůlka, 2007).

➤ Didaktické vyučovací styly

Didaktické vyučovací styly nabízejí různé možnosti aplikace vztahů základních činnosti učitele. Volba didaktického stylu je ovlivněna konkretizací cíle vyučování podle fáze osvojování dovedností a rozvoje pohybových schopností. K dalším faktorům patří i vyspělost a motivace žáků (Choutka, 1983).

Základní didaktické styly rozdělujeme na:

- 1) Příkazový řídicí styl (učitel je rozhodující, žák v podstatě reprodukuje, plní příkazy, podřizuje se, v popředí je učitel a učivo, vysoká formální kázeň).
- 2) Úkolový řídicí styl.
- 3) Reciproční řídicí styl s využitím partnera nebo malé skupiny.
- 4) Řídicí styl vedoucí k individualizaci učení, k individuálnímu programu.
- 5) Řídicí styl vedoucí k řízenému objevování.
- 6) Řídicí styl vedoucí k řešení problémů (Dobrá, 1977).

Spektrum didaktických stylů je pojem, uvádějící do vzájemných vztahů činnost učitele, žáka, učivo a konkrétní cíle. Ústřední myšlenka: činnost učitele i činnost žáka představují nepřetržitý proces rozhodování. Žák sám vymezuje problém k řešení, vzniká individuální program žáka, obsah vymezen velmi rámcově. Při nácviku a zdokonalování v praxi využíváme styly reprodukční (Fajfer, 2005).

➤ Vyučovací jednotka

Vyučovací jednotka tělesné výchovy je relativně stálé uspořádání hlavních činitelů vyučovacího procesu a jejich interakcí, vymezené cílem, obsahem, podmínkami, časem a dalšími didaktickými požadavky. Základní organizační formou výchovně-vzdělávacího procesu ve školní tělesné výchově ve sportovních hrách je vyučovací hodina a příprava na ni. Vyučovací hodina ve sportovních hrách může mít různé úlohy a z nich vyplývající různý obsah. Obsah může mít různé zaměření a podle toho

rozeznáváme různé typy vyučovacích hodin. Hodiny určené na nácvik herních činností, průpravné hodiny, hodiny určené na zdokonalování, herní hodiny (Nykodým, 2006).

Každá vyučovací jednotka obsahuje:

Úvodní část (5 minut) – chápeme jako část organizační, ale nemusí být jen ve znamení nástupu podle pořadových cvičení. Děti by se měli cítit na hřišti uvolněné, šťastné, citově chápané a uspokojené, to samozřejmě neznamená, že je necháme dělat po delší dobu to, co se jim zachce. Po zklidnění můžeme oznámit žákům cíl a záměr vyučovacích hodin. V dřívějších metodických doporučeních se zařazovaly převážně různé typy honiček. Z biomedicínského hlediska není dobré zařazovat do úvodní části vyučovacích jednotek honičky s vysokou intenzitou zatížení. Pokud bychom pohybovou činnost příliš a nesprávně zatěžovali, mohlo by to vést k poškození pohybového aparátu (Fajfer, 2005).

Průpravná část (10 - 15 minut) – někteří autoři spojují úvodní a průpravnou část. Doporučuje se cílevědomé protažení svalových skupin, které mají tendenci ke zkracování s důrazem na správné držení těla (zvláště u vyšších ročníků), celková doba asi 5 minut. Po dokončení protahujících cviků by měla následovat dynamická část rozcvičení, která zabezpečí funkční a metabolickou přípravu na pohybové zatížení a zároveň optimalizuje aktivační úroveň nervové soustavy, celková doba asi 5 minut. Není doporučováno stereotypní rozcvičení jednotlivce. Z hlediska sportovních her se zařazují manipulační cvičení s míčem na místě a za pohybu rukama a nohama s důrazem na změnu místa. Ve vyšších věkových stupních zařazujeme manipulaci s míčem pro dolní končetiny, pohybové hry pro rozvoj pohybových schopností (Fajfer, 2005).

Průpravná část zahrnuje přípravu hybného a nervového systému hráče na tréninkové zatížení, která spočívá v pohybové činnosti mírné intenzity, může být s míčem (pomalý běh s obraty, poskoky, bez rychlých, švihových pohybů). Po zahřátí především svalového aparátu následují protahovací cvičení (strečink). Na strečink navazují dynamické činnosti, pokud možno s míčem, připravující organismus na další zatížení, lze zařadit i cílené protahovací a posilovací cviky – kompenzační cvičení. Dokončení dynamické části (Votík, 2005).

Hlavní část (45 - 60 minut) – v této části se zaměřujeme na splnění úkolu vyučovací jednotky (efektivita, organizační uspořádání, využívání času, motivace, emoce).

Zjednodušeně se uvádí pořadí činností: nácvik nového, opakování známého; hra v TJ nácvičné, v turnajové, herní po úvodní a průpravné následuje hra (turnaj).

Při nácviku a zdokonalování se doporučuje zařadit pohybové činnosti s rychlostně silovými nároky, průpravná a herní cvičení (starší příprava, mladší žáci). Celková doba asi 15 - 30 minut (dle věku). Musíme si dávat pozor u mladšího školního věku na koncentraci pozornosti (změna cvičení po 5 až 8 minutách). Součástí každé vyučovací jednotky by měla být hra (Fajfer, 2005).

Na začátek hlavní části, kdy je organismus hráče odpočatý (nevyčerpané energeticky bohaté látky a neunavený centrální nervový systém), zařazujeme některé z těchto pohybových činností:

- a) Koordinační a rychlostně-koordinační cvičení – překážkové dráhy, „rychlé nohy“ apod.
- b) Nácvik nových fotbalových dovedností – technická stránka individuálních herních činností.
- c) Rozvoj rychlostních pohybových schopností – starty, sprinty.
- d) Rozvoj explozivní silové schopnosti – tzv. „výbušná síla“, opakované skoky, přeskoky ve spojení s rychlostně-koordinačními cvičeními.

Dále mohou následovat tyto pohybové činnosti.

- a) Ověřování, zdokonalování již dříve naučených fotbalových dovedností – cvičení ve větší složitosti, především v podmínkách utkání – průpravné hry.
- b) Rozvoj krátkodobé vytrvalostní schopnosti, rychlostní vytrvalosti – cíleně není vhodné v mladších žákovských kategoriích.
- c) Rozvoj střednědobé a dlouhodobé vytrvalostní schopnosti – průpravné hry, ale i běžecké zatížení např. v terénu (fartlek).
- d) rozvoj dynamických silově-vytrvalostních pohybových schopností – upolová cvičení a hry, plné míče, opakované skoky, švihadla (Votíka, 2005).

Závěrečná část (10 minut) – cílem je celkové uklidnění, proto se nedoporučuje intenzivnější posilování např. kliky, „sklapovačky“ apod., víceskoky apod. Je možné zařadit, zvláště u vyšších ročníků, kompenzační cvičení (protahování posturálních svalů a posilování fázických svalů, které nebyly v tělocvičné jednotce intenzivně zatěžovány).

Doporučují se například pohyby s míčem a bez míče nižší intenzitou, případně soutěže na přesnost přihrávky, měření počtu pokusů např. žonglováním, hlavičkováním apod. Na konci vyučovací hodiny je nutné zhodnotit průběh celé vyučovací jednotky (Fajfer, 2005).

2.6 Herní praxe

Metodicko-organizační formy používané při nácviu sportovní her jsou různě složité útvary účelného uspořádání činností žáků a učiva. Umožňují plnit úkoly spojené s osvojováním herních činností a s rozvojem celkové způsobilosti hrát danou sportovní hru. Zapojují žáky do pohybové aktivity všude tam, kde je to možné. Učitel orientuje činnosti celého družstva i jednotlivce, modelovou hru, v níž se simuluje koncepce a systém hry budoucího soupeře a dvě skupiny technických cvičení: herní a průpravná (Dobry, 1977).

Metodicko-organizační formy jsou uspořádání různých vnějších podmínek a obsahu didaktického procesu umožňující plnit úlohy, spojené s nácvikem a zdokonalováním herních činností. Při nácviu a zdokonalování herních činností jednotlivce, herních kombinací, herních systémů a standardních situací, se uplatňují v různém rozsahu. Podporují u žáků rozvoj samostatnosti, kreativity a sebevzdělávání (Nykodým, 2006).

➤ **Charakteristiky jednotlivých forem**

Při nácviu a zdokonalování herních činností jednotlivce, herních kombinací, herních systémů a standardních situací se uplatňují v různém rozsahu tyto metodicko-organizační formy:

- Pohybové hry.
- Průpravná cvičení.
- Herní cvičení.
- Průpravné hry.

Pohybové hry

Poněkud zjednodušeně a v užším slova smyslu je ve fotbalovém tréninku chápeme zjednodušeně jako pohybové činnosti např. štafetové soutěže, honičky, soutěživé činnosti upolového charakteru apod.

Využíváme je především při nácviku pohybu hráče bez míče a klamavých pohybů, rozvoji pohybových schopností i rychlosti reakce a pro osvojování manipulace s míčem na základní úrovni (Votík & Zalabák, 2003).

Průpravná cvičení

Jsou charakterizována nepřítomností soupeře a předem určenými, relativně neměnnými vnějšími situačně herními podmínkami. Mají tedy přesnou organizaci a řád. Obtížnost cvičení můžeme zvýšit změnou neměnných, přesně vymezených podmínek na vnější podmínky proměnlivé (Votík & Zalabák, 2003).

Průpravné cvičení používáme při nácviku a zdokonalování především technické stránky herních činností, umožňující hráči plně se soustředit a opakovat danou dovedností úlohu bez rušivých zásahů soupeře, v podmínkách předem určených trenérem (Votík & Zalabák, 2003).

Průpravná cvičení se vyznačují nejjednoduššími podmínkami. Zpravidla mívají přísnou organizaci, která zajišťuje provádění činnosti v neměnných podmínkách. Průpravná cvičení nejsou tak zpravidla ani vázána na počet a funkce hráčů, ani na konkrétní prostor na hřišti. Mohou je provádět jednotlivci mimo hřiště, stejně jako třicet žáků kdekoliv na ploše hřiště. Průpravná cvičení umožňují, aby se hráč plně soustředil na provedení činnosti, zpravidla tedy na technickou stránku herních činností, a to buď jednotlivých, nebo jejich řetězců (Navara, Ondřej & Buzek, 1986).

Herní cvičení

Jsou charakterizována přítomností soupeře, a buď předem určenými herními podmínkami (umožňují opakování jednoho řešení daného herního úkolu nebo situace, kdy soupeřova činnost je přesně vymezená a hráč se může více soustředit na způsob provedení, i na kritická místa), nebo náhodně proměnlivými herními podmínkami (umožňují opakovat řešení časově i prostorově omezených a různě složitých herních situací a úseků utkání v proměnlivých, avšak limitovaných podmínkách) (Votík & Zalabák, 2003).

Průpravné hry

Jsou charakterizovány přítomností soupeře a souvislým herním dějem, umožňujícím zdokonalování herních dovedností v podmínkách totožných nebo velmi blízkých utkání. Dochází ke střídání útočné a obranné fáze a tedy i ke změnám rolí hráčů.

Ve schodě s cíli tréninkové jednotky lze upravovat počty hráčů v mužstvech, velikost hřiště i délku trvání zatížení a odpočinku. Také můžeme upravovat pravidla tak, aby se zvýšila frekvence činností, které chceme zdokonalovat v podmínkách utkání průpravných her (na dva doteky, branka po obehnutí platí za 3 branky apod.) (Votík & Zalabák, 2003).

Při řízené průpravné hře trenér zasahuje do jejího průběhu. Patří sem i modelovaná průpravná hra, v níž se simuluje hra soupeřova družstva. Při soutěživé průpravné hře se stává dominantním konečným cílem – vítězství. Soutěživé průpravné hry mohou mít různě složitá pravidla (Navara, Ondřej, Buzek & 1986).

➤ **Uplatnění tréninkových forem**

Výběr dále uvedených tréninkových forem vychází z cílů tréninkové jednotky a je závislý na tom, kolik má hráč let, jakou má výkonnostní úroveň a na vnějších podmínkách (klimatické podmínky, terén, materiální a personální podmínky klubu apod.). V žákovských kategoriích by měla být více preferována průpravná cvičení a především průpravné hry (Votík, 2005).

Hromadná forma

Všichni hráči vykonávají stejnou činnost, tato forma je někdy nutná, ale neměla by převládat. Trenérovi neumožňuje diferencovat zatížení činnosti podle technické úrovně hráčů, podle specifiky postů apod. (Votík, 2005).

Skupinová forma

Hráči jsou rozděleni do několika skupin, tato forma naprosto respektuje požadavky diferenciací činností z různých hledisek (kondičního, technického, taktického apod.). Měla by být základní formou. Je organizačně náročnější, ale zvyšuje efektivitu TJ (Votík, 2005).

Individuální forma

Při použití individuální formy určuje trenér úkoly jednotlivým hráčům, a to jak na společném tréninku, kdy např. brankář provádí jinou činnost než ostatní hráči, tak mimo společný trénink.

Vhodnou volbou, odpovídající sociálně interakční formy, jejich optimální kombinaci v každé vyučovací jednotce, můžeme ovlivnit kvalitu vyučování (Navara, Ondřej & Buzek, 1986).

Vnější situačně herní podmínky zahrnují přítomnost nebo nepřítomnost soupeře a stupeň proměnlivosti těchto podmínek. Metodicko-organizační formy mohou tedy probíhat:

- a) V podmínkách předem daných.
- b) V herních podmínkách náhodně proměnlivých.
- c) V podmínkách celistvých náhodně proměnlivých herních.
- d) Bez soupeře.
- e) Se soupeřem (Votík, 1999).

2.7 Herní výkon

Každý pohybový akt je zaměřen na řešení specifického herního úkolu. Analýza umožňuje poznat systém požadavků herních situací na jednotlivce a družstvo. Systém požadavků chápeme komplexně, požadavky jsou na celou osobnost žáka (Fajfer, 2005).

➤ **Druhy herního výkonu**

Ve fotbalu rozlišujeme dva základní druhy herního výkonu:

- Týmový herní výkon, čili herní výkon mužstva – THV.
- Individuální herní výkon, čili herní výkon hráče – IHV (Votík & Zalabák, 2003).

Týmový herní výkon - THV

THV je sice podmíněn individuálními herními výkony všech členů mužstva, ale není jejich pouhým souhrnem. THV má sociálně-psychologický a činnostní rozměr (Votík & Zalabák, 2003).

Tabulka 1. Komponenty týmového herního výkonu (Fajfer, 2005)

Sociálně-psychologické komponenty	Činnostní komponenty
<ul style="list-style-type: none"> - Týmová dynamika. - Sociální soudržnost. - Komunikace a motivace. - Učitel v týmové komunikaci.	<ul style="list-style-type: none"> - Činnostní soudržnost (semknutost družstva). - Činnostní participace (podíl jednotlivce na vývoji utkání).

Plyne z toho vzájemná spolupráce a myšlení hráčů. Měli by společnými silami dosáhnout společného cíle, což nejčastěji bývá dobře odehraný zápas, či vítězství. Obecně vyjádřeným cílem učebního procesu zaměřeného na rozvoj THV je vylepšovat strukturu družstva ve smyslu optimalizace rolí všech hráčů a organizaci jejich činnosti i jejich vztahů (Harrison et al., 2004).

Individuální herní výkon - IHV

IHV hráče je zvláštní druh určitého výkonu v průběhu hry. Projevuje se schopnostmi individuálně nebo kolektivně řešit herní situace s využitím kondičních, technických, taktických a psychických předpokladů hráče. Je projevem speciálních herních dovedností a výkonnostní kapacity žáka. Dovednosti a výkonnostní kapacita se realizují za určitých podmínek přes herní výkon (Fajfer, 2005).

IHV tvoří základ týmového výkonu ve hře. Má vždy formu herních činností jednotlivce (Votík, 2003).

IHV představuje určité specifické zatížení na vnitřní orgány a metabolické procesy, dále na funkce hybného systému a na řídicí činnost centrální nervové soustavy a psychické procesy. Toto jen potvrzuje, že se jedná o složitou, bohatě strukturovanou a velmi variabilní pohybovou činnost – herní výkon hráče (Votík & Zalbák, 2003).

IHV tvoří bioenergetické, biochemické a psychické determinanty (Fajfer, 2005).

Tabulka 2. Komponenty individuálního herního výkonu (Fajfer, 2005)

Bioenergetické komponenty	Biochemické komponenty	Psychické komponenty
- Úroveň způsobilosti mobilizovat adekvátní bioenergetický systém (alaktátový, laktátový, aerobní).	- Motorické provedení herních činností. - Hybný systém a kvalita koordinace.	- Poznávací procesy, zvláštní anticipace, vnímání, rozhodování. - Regulace a kontrola motorického provedení herních činností

Při posuzování individuálního herního výkonu sledujeme, jak se hráč pohybuje po hřišti vzhledem ke své roli, jak sleduje protihráče s míčem i bez míče, zda a jak dovede přihrát, kam směřují přihrávky, jak dovede vést míč, odkud a jak dovede vystřelit, co hráč udělá, když ztratí míč, atd. (Votík & Zalabák, 2003).

Co dělat, jak to dělat a kdy? S nárůstem na zvyšující se rychlosti vývoje ve fotbale se neustále zvyšují i požadavky na taktické schopnosti a dovednosti hráčů, tzn., jak je hráč schopen se rozhodnout v určité části tréninku či utkání. V průběhu několika desítek šetření, které v předcházejících dobách proběhly, se zjistilo, že hráči zvládají mnohem lépe technickou složku individuálního herního výkonu než taktickou. Avšak v současném fotbale se klade důraz na propojení těchto aspektů hry a jejich součinnost v tréninkovém procesu utkání nabývá na významu (Bunker & Thorpe, 1982).

➤ **Obsah herního výkonu**

V každé týmové brankové hře, tedy i ve fotbalu, se střídají fáze hry – útočná a obranná. Mužstvo je v útočné fázi od okamžiku, kdy získalo míč pod kontrolu a naopak v okamžiku ztráty kontroly nad míčem přechází do obranné fáze hry.

Fáze hry se člení na menší části – úseky hry. Úseky hry představují obsahově, časově a prostorově ohraničené části hry v útoku nebo v obraně. Vlastním obsahem fází a úseků hry jsou herní situace. Jedná se o okamžitý stav ve hře, který představuje pro hráče i mužstvo taktickou úlohu různé složitosti.

Herní situace je řešena buď individuálně, herními činnostmi jednotlivce či jejich řetězci nebo skupinově, herními kombinacemi. Můžeme jí diferencovat na typickou, standardní a variabilní (řešení od signálů až k improvizaci) (Votík & Zalabák, 2003).

Herní činnost jednotlivce jsou nacvičené komplexy pohybových úkonů (učením získané herní dovednosti). Rozlišujeme technickou a taktickou stránku herní činnosti jednotlivce (Votík, 2005).

Herní kombinace lze definovat jako vědomou (záměrnou) spolupráci dvou a více hráčů sladěnou v prostoru a čase, s jejíž pomocí hráči uskutečňují společný taktický úkol (Votík, 2005).

Systém hry (obraně a útočné) – způsoby organizace hry družstva uplatňované v rámci a v podmínkách určitého rozestavení hráčů. Jsou charakterizovány vzájemnou dělbu činností a organizací součinnosti mezi jednotlivými hráči a řadami v průběhu utkání (Votík & Zalabák, 2003).

➤ **Herní činnosti jednotlivce – HČJ**

a) Útočné

- **Výběr místa** – neustálý záměrný a účelný pohyb vzhledem k vývoji hry, umožňující řešení konkrétního herního úkolu. Důležitá je rychlost, překvapivost a originalnost řešení, časoprostorová sladěnost s činnostmi spoluhráčů, schopnost předvídat záměry soupeře i spoluhráče. Výběr místa je ovlivněn kondičně i psychicky.
- **Přihrávání** – záměrné usměrnění míče pomocí nohou, hlavy nebo jinou částí těla spoluhráči tak, aby jej mohl zpracovat. Hlediska pro dělení přihrávek jsou např. vzdálenost, výška letu míče, směr, rotace a rychlost.
- **Zpracování míče** – cílem je získat pod kontrolu míč, který je přihrán spoluhráčem. Důležitá je rychlost zpracování a navázání další herní činnosti. Využívá se poziční hry, krytí míče a klamavých pohybů.
- **Vedení míče** – plynulý nebo přerušovaný pohyb hráče s míčem zvoleným směrem. Je realizován posouváním míče před nohou opakovanými dotyky některou částí nohy. Touto činností získává hráč výhodnější postavení pro řešení herní situace nebo herního úkolu. Vedení míče může být plynulé, přerušované, přímé, po oblouku, s různě prudkou změnou rychlosti a směru.

- **Obcházení** – překonání hráče, který se snaží zabránit vedení míče. Je limitujícím činitelem útočné fáze.

O volbě způsobu obcházení rozhoduje postavení a pohyb protihráče a škála způsobů obejití, které hráč ovládá. Výrazně se uplatňují klamavé pohyby a tvůrčí, originální způsoby objetí.

- **Střelba** – usměrnění míče do branky tak, aby jej protihráči nemohli zasáhnout. Je faktorem, který rozhoduje nejen o úspěšnosti útočné fáze, ale celého utkání. Účinnost je závislá na dokonalém technickém provedení, předvídání, orientaci v čase a prostoru, klamavých pohybech a psychice (Votík & Zalabák, 2003).

b) Obranné

- **Obsazování hráče s míčem** – je těsné a znesnadňuje soupeři s míčem další činnost, je řešeno se zřetelem na možnost odebrání míče. Bránící hráč musí být aktivní a neustále se staví na spojnici mezi protihráčem s míčem a středem vlastní branky. Soupeřova hráče nutíme ke zpomalení pohybu a vytlačujeme do strany hřiště. Základními požadavky jsou zabránění soupeři projítí obranou, zabránění přihrávky, střelby a připravení situace pro odebrání míče.
- **Obsazování hráče bez míče** – hráč se obsazuje volně s přihlédnutím ke vzdálenosti protihráče od míče a od branky bránícího hráče. V blízkosti branky nebo míče hráč bývá obsazován těsněji. Míru volnosti ovlivňuje také např. rychlost soupeře a kluzký terén (v těchto případech obsazujeme volněji), dále technická vyspělost a kvalita soupeře (obsazujeme těsněji).
- **Obsazování v prostoru** – je vhodné do okamžiku, dokud od soupeře s míčem nehrozí přímé ohrožení branky. Situaci při přečíslení soupeřem musí obránce řešit obsazováním prostoru tak, aby zpomalil akci soupeře a získal čas pro návrat spoluhráčů nebo vytlačil útočící hráče do méně nebezpečného prostoru. Bránící hráč musí být schopný předvídat herní situace.
- **Odebírání míče** – finální obranná činnost jednotlivce, jejímž základním předpokladem je správný způsob obsazování hráčů. Důležité je předvídání a znalost soupeřových stereotypů. Odebírat míč můžeme dolními končetinami ve stoji a v pádu nebo ve vzduchu hlavou, a to jak v čelném, tak bočním postavení (Votík & Zalabák, 2003).

➤ **Herní kombinace**

Kombinace (obránné a útočné) lze definovat jako vědomou (záměrnou) spolupráci dvou a více hráčů sladěnou v prostoru a čase, s jejíž pomocí hráči uskutečňují společný taktický úkol. Může obsahovat jednu, ale i více kombinací současně nebo v návaznosti.

a) Útočné

Vlastní realizace útočných kombinací je závislá na dispozičních faktorech žáka (úroveň pohybových schopností a dovedností – kondiční a technická úroveň, taktické a psychické předpoklady). Průběh kombinací je ovlivněn vnějšími podmínkami (způsob hry soupeře, kvalita protihráčů, terén, klimatické podmínky).

Útočné herní kombinace jsou založeny na:

- **Přihrávce** – zpětné, kolmé, a šikmé.
- **Výměně místa** – výměna herních prostorů křížováním a přebíháním.
- **Činnosti „přihrej a běž“** – tzv. narážečka.

b) Obranné

Obranné herní kombinace jsou podstatně méně technicky náročné. Kladou však nároky na časoprostorové sladění součinnosti hráčů, podílejících se na jejich realizaci. Týká se nejen řešení herních útoků, ale celé organizace hry družstva. Při nácviku je kladen důraz na spolupráci žáků nejen v pohybové oblasti, ale i v oblasti sociálně-interakční a intelektuální (komunikace, herní myšlení, orientace v prostoru).

Obranné herní kombinace jsou založeny na:

- **Vzájemném zajišťování** – jde o kombinaci mezi obráncem obsazujícím útočníka s míčem a nejbližším spoluhráčem, který ho zajišťuje.
- **Přebírání hráčů** – používá se při útočných kombinacích, založených na výměně místa a na přihrávce.
- **Zesíleném obsazování soupeře** – zdvojování, ztrojování proti kvalitním hráčům soupeře s míčem (snadnější v omezených prostorech, např. u pomezí čáry nebo častěji v nebezpečných prostorech pro vlastní branku) s cílem odebrat míč a přejít do útoku.

- **Součinnosti při vystavení soupeře do postavení mimo hru** – nejčastěji se používá při standardních situacích z hlediska obrany nebo při hře soupeře založené na dlouhých přihrávkách. Pak je nutný důraz na součinnost obránců s brankářem, pro případ nepodařeného vystavení soupeře do postavení mimo hru (Votík & Zalabák, 2003).

2.8 Význam a role psychických procesů na IHV mládeže

Pohybová aktivita je cíle směrnou, účelově zaměřenou činností, která může mít funkci adaptačního podnětu pro rozvoj psychomotorických dovedností a tělesné zdatnosti. Za určitých okolností může také působit na psychickou oblast člověka a podporovat socializační proces (Psotta, 2003).

Trenéři můžou svými radami a poznatky usnadnit začínajícímu mladému hráči celý poznávací proces tak, že bude po částech zaměřovat hráčovu pozornost na jednotlivé individuální, podstatné podněty v herní situaci. Je velmi důležité naučit hráče nejprve vnímat to, co se kolem děje a teprve pak anticipovat podněty, které nastanou v budoucí době. Zaměřená percepce a anticipace jsou velmi důležité součástí myšlení a herní inteligence každého hráče (Villory et al., 2011).

V tréninku i v soutěžích existují jak obecné, tak specifické psychologické problémy. Psychologická příprava by měla hráče připravovat tak, aby uměli tyto problémy řešit a mohli v utkáních podávat maximální výkon. Je tedy zřejmé, že jedním z atributů tvořících strukturu sportovního výkonu je hráčská psychika. Psychologická příprava znamená cílevědomé využití psychologických poznatků ke zvýšení efektivity tréninkového procesu (Bedřich, 2006).

Cílem psychologické přípravy je zvýšit účinnost ostatních složek sportovního tréninku respektive v soutěži stabilizovat výkonnost na úrovni stavu trénovanosti. V praxi to znamená paralyzovat působení negativních psychogenních vlivů a současně pozitivně působit na psychiku hráče za účelem dosažení vysoké sportovní výkonnosti s využitím širokého komplexu psychologických poznatků (Bedřich, 2006).

Úkolem psychologické přípravy je logicky psychická připravenost, jejímž základem je rozvoj takových vlastností osobnosti, které jsou v tréninku předpokladem rozvoje talentu (např. soustředěnost, nebojácnost, houževnatost, trpělivost), v utkání předpokladem podání maximálního herního výkonu (např. sebedůvěra, koncentrace,

bojovnost, odolnost proti rušivým vlivům, schopnost řešit nepředvídané situace) (Moravec, 2004).

V praxi jde o:

- a) Formování komplexu osobnostních vlastností hráče a zvyšování jeho psychické odolnosti vzhledem na požadavky sportovního výkonu.
- b) Regulaci aktuální psychických stavů a procesů (stav optimální či nepřiměřené aktivity) v podmínkách sportovního tréninku a v přípravě na soutěž, respektive utkání (Moravec, 2004).

Známé je tzv. podceňování soupeře. Upozornění trenéra je často hráči opomíjeno. Pro předejití tohoto případu se doporučuje individuální přístup trenéra k hráčům, kterým udělí např. úkoly navíc s dodatkem, že následné hodnocení bude ovlivněno plněním záměrů trenéra. Fotbalové utkání představuje pro hráče konkrétní situace, jejichž zvládnutí je podmínkou úspěšnosti ve hře. Z analýzy těchto situací se odvozují specifické požadavky na hráčovu psychiku, popř. psychiku fotbalového týmu. Požadavky na psychiku hráče dané typem utkání (soutěže, turnaje aj.) a zvláštnostmi fotbalu jako hry, tvoří s obecnými požadavky na celkovou odolnost hráče obsah sportovní přípravy. Jde o přípravu hráče jako komplexní osobnosti, kdy právě psychologická příprava má integrovat zbývající složky sportovního tréninku, tzn. přípravu kondiční, technickou i taktickou a tím vytvářet optimální podmínky k realizaci maximálního herního výkonu k herní dokonalosti (Bedřich, 2006).

Fotbal bude atraktivní, tvořivý, aktivní a iniciativní, budou-li výborně připraveni hráči. Důležitou podmínkou pro zlepšení zrychleného kombinačního závěru postupného útoku i rychlého protiútoku je rychlé poznání dané herní situace (podmínek pro vlastní činnost, včasné rozhlížení se, ohlédnutí se, komunikace mezi hráči) a urychlené předvídání jejího řešení, které by mělo v extrémně krátké době vést k efektivnímu rozhodování hráče (Harvey, 2009).

Trenér může svými radami a pokyny mladému hráči usnadnit celý poznávací proces tím, že bude postupně zaměřovat hráčovu pozornost na jednotlivé důležité podněty v herní situaci, bude hráče učit nejprve vnímat, co se kolem něj děje, a pak teprve předjímat (anticipovat) podněty, které nastanou v budoucnosti. Zaměřená percepce a anticipace jsou důležité součásti myšlení a herní inteligence každého hráče, i začátečníka. Jsou nepostradatelnou součástí herního výkonu hráče.

Teprve po pochopení potřeby vnímat a vidět okolí můžeme přistoupit k dalšímu kroku – předjímání, anticipaci. Znamená to zvažovat další činnost, která má teprve nastat, myslet tedy o malý krůček dopředu na to, co udělám, nejen však v myšlenkových procesech. Je třeba předjímat i pohybem (Procházka, 2005).

Anticipace má v životě člověka mimořádný význam. Umožňuje vytvořit tzv. předstihový odraz v reakci na podnět, který působí ve skutečném čase (Memmert & Harvey, 2010).

Z psychologického hlediska je anticipace:

- a) Projevem poznávací činnosti.
- b) Předstihující činností CNS.
- c) Přípraveností subjektu reagovat a s časovým předstihem řešit vzniklé situace.
- d) Předvídaním budoucího sledu událostí.
- e) Aplikací nahromaděné zkušenosti.

Anticipované řešení herní situace se však nevytváří pokaždé znovu, jako originál, ale vždy v sobě nese i stopy minulých zkušeností (Rychtecký, 2006).

Osvojování percepce a anticipace v proměnlivém herním prostředí může probíhat zcela spontánně i bez trenérový pomoci. Proces však může být velmi dlouhý a nebudete mít nikdy záruku, že bude úplný a kvalitní. Mladý hráč se naučí vnímat jen část situace, jen jednoho soupeře, spoluhráče nebude na hřišti vidět, nepozná, který ze spoluhráčů je v nejlepší postavení a kterému může tedy bezpečně přihrát. A za těchto podmínek se nedá předpokládat, že se sám naučí předjímat vlastní činnost i činnost spoluhráčů a soupeřů. Trenér může a měl by otázky „Co se stane, když uděláš...“, „Co musíš udělat, aby...“ apod. používat soustavně při nácviku individuálních dovedností (techniky). I zde probíhají psychické procesy vnímání, anticipace a rozhodování (Procházka, 2005).

Je na každém trenérovi, aby si význam anticipace uvědomoval a na její význam a praktickou důležitost hráče upozorňoval. Herně situační anticipace, tj. anticipace možného vývoje herní situace v její celistvosti, zahrnuje anticipaci:

- Pohybů míče ve spojení s vlastními pohyby, v průběhu činností s míčem, ve spojení s pohyby spoluhráčů a soupeřů.
- Vlastního cíle při činnostech s míčem i bez míče v útoku, obranných činnostech proti útočníkovi s míčem a bez míče.
- Cíle a programu jednání spoluhráčů v individuálních a týmových útočných nebo obranných akcích.

- Cíle a programu možných herních jednání soupeřů.

Herní anticipace probíhají jak současně, tak – převážně – v posloupnosti. Jsou provázeny vysokým stupněm neurčitosti. Je nutné udržet vysokou kvalitu anticipace po celé utkání i přes vysoké tělesné a psychické zatížení (Procházka, 2005).

2.9 Hodnocení herního výkonu

Herní výkon v kopané je zvláštním druhem určitého výkonu. Ve všech kolektivních sportovních hrách je nezbytné rozlišovat jednak výkon družstva jako celku, jednak výkon jednotlivce. Komponenty, které ovlivňují výkon družstva v kopané, jsou:

- Složení družstva z hlediska jednotlivých hráčských funkcí, z čehož plynou závazné úkoly pro každého jednotlivce.
- Vytvoření jednolitého celku, který má jediný společný cíl.
- Vědomá spolupráce všech hráčů se schopností tvořivého přístupu ke všem herním situacím v obranné i útočné fázi hry.
- Dovednost všech hráčů plnit nejen své funkce, ale působit téměř ve všech dalších funkcích v obraně i v útoku s využitím individuálního a skupinového universalismu.
- Optimální soustředěnost po celou dobu utkání, zvláště při řešení konkrétních herních situací.
- Efektivní uplatnění hráčských individualit v aktivní činnosti v obou fázích hry (Navara, Buzek & Ondřej, 1986).

Chceme-li hodnotit výkon jednotlivce a výkon družstva v určitém utkání, je nezbytné získat takové údaje, které jsou základem pro uvedené hodnocení. K tomuto účelu využíváme převážně metody pozorování. Sledujeme např.:

- Řešení kritických herních situací, dále zakládání, vedení a zakončování útoku, příčiny předčasně ukončených útočných fází nebo způsob vyvrcholení obranné fáze hry apod.
- Celkovou aktivitu hráče v utkání (kvantitu činnosti, kvalitu a úspěšnost herních činností), která charakterizuje technicko-taktickou a herní úroveň hráče.
- U družstva i jednotlivce realizaci těch činností, které byly obsahem tréninkového procesu v přípravě na dané utkání.
- Pohybovou úroveň a kondiční připravenost hráče.
- Morálně volní vlastnosti hráče (Navara, Buzek & Ondřej, 1986).

Současné vývojové tendence na nejvyšší mezinárodní úrovni můžeme charakterizovat jako:

- Vynikající individuální technika jednotlivých hráčů, orientovaná na ofenzivní myšlení.
- Dynamické typy hráčů schopných prosadit se ve hře 1 na 1 a s tím spojený univerzalismus v útočné i obranné fázi hry.
- Kolektivní a konstruktivní obranná fáze hry, kde jsou kladeny značné nároky na vysokou úroveň technicky - taktické stránky.
- Dynamická a agresivní útočná fáze hry založená na presinku (skupinový, kolektivní).
- Snaha o zařazování více kreativních hráčů do mužstva, kteří jsou současně schopni rozhodovat utkání.
- Častější a kvalitnější zapojování se brankářů do útočné fáze hry svého mužstva.

Z těchto poznatků vyplývá nutnost přiblížit podmínky tréninkového procesu podmínkám utkání, a to v rychlosti vnímání a hodnocení hry, z toho plynoucí optimální a co nejrychlejší řešení ve fyzickém kontaktu se soupeřem (Nykodým, 2006).

V naší práci jsme použili prostředek pro hodnocení hry s názvem GPAI (Game Performance Assessment Instrument). Tato metoda, sloužící jako hodnotící prostředek byla vytvořena pro měření herního výkonu, chování, které vypovídá o taktických schopnostech, dále vyjadřuje schopnost hráče řešit taktické problémy, použitím vhodných řešení (Memmert & Harwey, 2008).

3 CÍLE A ÚKOLY PRÁCE

3.1 Hlavní cíl

Hodnocení efektů osmitýdenní experimentální intervence do výuky fotbalu, zaměřené na změny dovednosti v rozhodování a provedení činnosti v individuálním herním výkonu chlapců II. stupně ZŠ.

3.2 Dílčí cíle

- 1) Vytvořit kategoriální systém pro hodnocení individuálního herního výkonu.
- 2) Ověřit objektivitu a reliabilitu hodnotícího systému.
- 3) Navrhnout šestnáct vyučovacích jednotek tělesné výchovy, které jsou zaměřeny na výuku fotbalu.

3.3 Úkoly práce

- 1) Vyhledat a prostudovat odbornou literaturu.
- 2) Zajistit výzkumný soubor a získat souhlas s provedením výzkumu.
- 3) Pořízení videozáznamu utkání a hodnocení individuálního herního výkonu na začátku experimentu.
- 4) Realizace intervenčního programu v hodinách tělesné výchovy.
- 5) Pořízení videozáznamu utkání a hodnocení individuálního herního výkonu na konci experimentu.
- 6) Zpracování, analýza a komparace naměřených dat.
- 7) Statistická analýza.
- 8) Vyhodnocení a prezentace výsledků v tabulkách a grafech.

3.4 Výzkumné otázky

- 1) Je index GI zapojení hráče v utkání vyšší po realizaci experimentální intervence?
- 2) Je staticky významné zlepšení žáků v rozhodování po absolvování intervence?

4 METODIKA

4.1 Design výzkumu

Pro studii hodnocení osmitýdenní výuky fotbalu, které se skládala ze šestnácti vyučovacích jednotek po 45 minutách, jsme vybrali dvě skupiny žáků. První skupinu tvořili žáci 6. a 7. třídy a tu druhou žáci 8. a 9. tříd.

Testování ve vyučovacích jednotkách se uskutečnilo v období od začátku listopadu do ledna 2012.

4.2 Charakteristika výzkumného souboru

Této studii se zúčastnily dvě skupiny žáků na II. stupni ZŠ ($n = 2 \times 15$) ve věku 12.8 ± 0.4 let a 14.4 ± 0.5 let. Skupina testovaných žáků se skládala pouze z chlapců, jelikož žáci na druhém stupni jsou v povinné výuce tělesné výchovy rozděleni zvlášť na chlapeckou a dívčí skupinu.

4.3 Pořízení videozáznamu

Pro hodnocení herní činnosti každého jednotlivce se ve vyučovací jednotce hodnotilo pomocí videozáznamu průpravné hře čtyři hráči v poli a brankář (4+1 na 4+1), na hrací ploše o rozměrech 28 x 20 m v tělocvičně pokryté parketami.

Videozáznam utkání byl pořízen pohyblivým kamerovým systémem, který jsem umístil za postranní čáru, kde se nachází tribuna. Díky přibližování kamery byl vždy aktuální hráč s míčem ve středu obrazu. Každý hráč tak byl hodnocen 20 minut z utkání.

4.4 Experimentální intervenční program výuky

Zaměření výuky bylo sestaveno na základě hodnocení individuálního herního výkonu všech žáků s použitím metody hodnocení fotbalového výkonu (HoFoV). Metoda „HoFoV“ se zakládá na kategoriálním systému pozorování, který jsme vytvořili podle principů pro konstrukci metody GPAI (Game Performance Assessment Instrument) (Griffin et al., 1997).

➤ *Hodnocení fotbalového výkonu v utkání a kódování rozhodování činnosti hráče s míčem.*

Cílem vyučovacích jednotek bylo hodnocení individuálního herního výkonu pomocí kategoriálního systému pozorování herního výkonu ve fotbale, kde jsme se zaměřili na hodnocení dovednosti v rozhodování hráče s míčem. Hodnocení rozhodování každé pohybové činnosti je hodnocením vhodnosti (1) či nevhodnosti (0) dle tabulky 2 pozorovatelem, který hodnotí zpracování, přihrávku, vedení míče, obcházení soupeře, střelbu.

➤ *Hodnocení fotbalového výkonu v utkání a kódování provedení činnosti hráče s míčem.*

Zde bylo cílem vyučovacích jednotek pomocí kategoriálního systému pozorování herního výkonu ve fotbale, kde jsme se zaměřili na hodnocení dovednosti v pozorování a kódování hráče s míčem. I zde se určovalo pět proměnných: zpracování, přihrávka, vedení míče, obcházení soupeře, střelba. Např. pro obcházení soupeře se kódují všechna pozorovaná rozhodnutí pohybové činnosti na obcházení soupeře opět jako vhodná (1) a nevhodná (0), dle tabulky 3/1.

4.5 Vyučovací jednotka

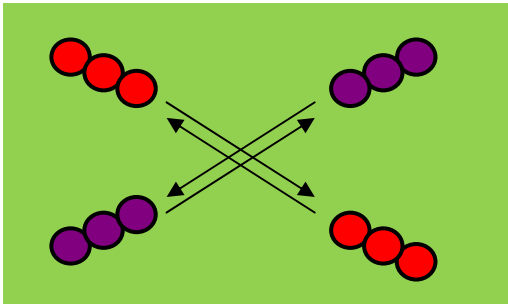
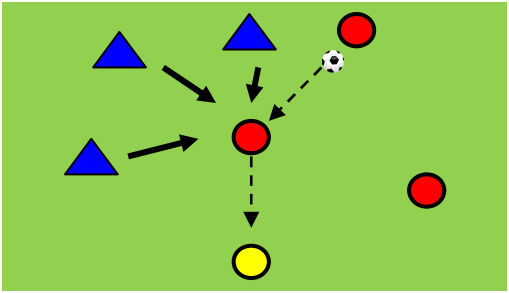
Všechny vyučovací jednotky byly vypracovány na základě prostudované literatury a s přihlédnutím k začátečnické úrovni žáků. Naším cílem byla snaha vybudovat u žáků kladný vztah k pohybové aktivitě. Proto jsme se snažili vytvořit vyučovací hodiny zábavné, zapojit do hry i slabší žáky bez rizika vyloučení, a tím zvýšit jejich vnitřní motivaci. Každá vyučovací jednotka vytvořena v přehledném formuláři. Formulář obsahuje taktický problém, zaměření hodiny, cíl hodiny, utkání (zpravidla průpravná hra), praktickou část, která je vymezena popisem či obměnou. Utkání je vystiženo popisem hry, cílem, pravidly a předvídanými otázkami. V druhém utkání většinou opakujeme průpravné hry s obměnami.

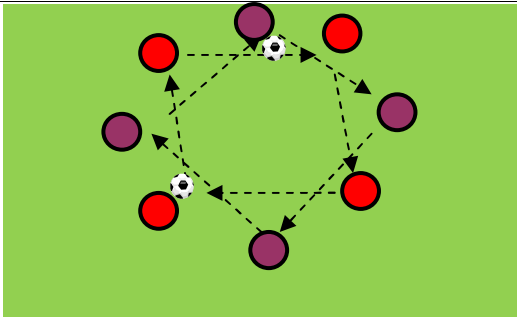
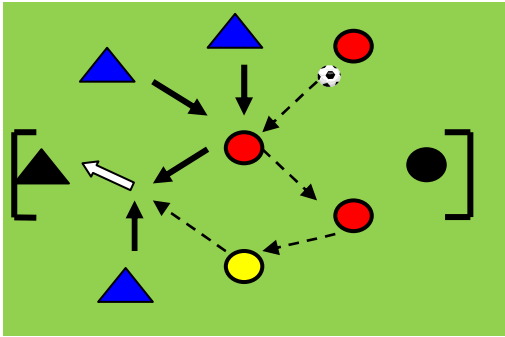
Ukázka formuláře:

Tabulka 3/1. Přihrávání míče

Hodina 2.		
Taktický problém	Udržení pozice u míče.	
Zaměření hodiny	Vytvoření bezpečné přihrávkové linie.	
Cíl hodiny	Sledování Postavení spoluhráčů i protihráčů. Orientace v prostoru.	
Utkání 1	Popis	Volná hra 3 na 3 bez branek na počet přihrávek s neutrálním hráčem v prostoru 20 x 20 metrů.
	Cíl	Zdokonaluj přihrávání a zpracování míče. Než přihraješ, podívej se, který spoluhráč se nejlépe uvolnil.
	Pravidla	Neutrální hráč hraje vždy s trojicí, která má v držení míč. Pravidelné střídání neutrálního hráče.
	Otázky	Otázka: Kde nastal problém v utkání? Odpověď: Všichni hráči se shlukli kolem míče, znemožnili tím přihrávání. Otázka: Jak můžeš syndromu včelího roje zabránit? Odpověď: Nebudu nabíhat do prostoru, kam nabíhá jiný spoluhráč. Otázka: Co musíš udělat pro vytvoření bezpečné přihrávkové linie? Odpověď: Komunikovat se spoluhráči, vyhledat spoluhráče, který se nejlépe uvolnil, předvídat herní vývoj.
Praktická část	Popis	Hráči v sudém počtu stojí v kruhu čelem dovnitř a jsou rozpočítáni na první a druhé. Jeden lichý a naproti němu stojící sudý hráč mající míč. Na povel si začnou přihrávat v určeném směru tak, že lichý přihrává nejbližšímu lichému a sudý sudému. Dru žstva se snaží o co nejrychlejší přihrávky.
	Cíl	Přihrávej rychle a přesně.
Utkání 2	Popis	Volná hra 3 na 3 bez branek na počet přihrávek s neutrálním hráčem v prostoru 20 x 20 metrů. Obměna: Hra na branky s brankáři, gól platí pouze tehdy, pokud si trojice po získání míče nahrála s neutrálním hráčem. Hra na jeden nebo dva doteky.
	Cíl	Vytvoř si výhodné postavení pro založení úspěšné útočné akce.

Tabulka 3/2. Zdokonalování herních činností jednotlivce se zaměřením na přihrávání

Příprava na vyučovací jednotku			
Vyučuje: _____		Instituce: _____	
Datum: _____		Počet žáků: _____	Věk žáků: _____
Cíl vyučovací jednotky		Zdokonalování herních činností jednotlivce se zaměřením na přihrávání.	
Materiální zajištění:		Branky, rozlišovací dresy, míče.	
Délka VJ: 45 minut			
Prostředí: hřiště, tělocvična			
Část VJ délka v min.	Obsah VJ	Organizace	Poznámky
Úvodní 2'	Seznámení s obsahem VJ.	Grafický záznam	
Průpravná 10'	Závody, štafety. Vyhýbaná ve čtvercích. Protahovací cvičení č. 2		Hráči současně přebíhají po úhlopříčkách z rohu do rohu. Obměny: po obvodu vlevo na původní stanoviště
Hlavní /30/ 10'	Průpravná hra 3 : 3 s neutrálním hráčem.		Neutrální hráč hraje vždy s trojicí, která má v držení míč. Za každé dvě přihrávky 1 bod. Pravidelné střídání neutrálního hráče.

10'	Průpravné cvičení: Honěná dvou míčů		Sudý hráč přihrává nejbližšímu sudému a lichý hráč přihrává nejbližšímu lichému. Změna směru.
10'	Průpravná hra 3 : 3 s neutrálním hráčem.		Pravidelné střídání neutrálního hráče. Obměna: hra na branky s brankáři. Gól platí pouze tehdy, pokud si trojice po získání míče nahrála s neutrálním hráčem.
Závěrečná 3'	Vyklusání, protažení a hodnocení VJ.		

4.6 Nastavení kategoriálního systému hodnocení individuálního herního výkonu podle nástroje GPAI

Komponenty herního výkonu

Pro posouzení dovednosti v rozhodování a provedení činnosti ve vyučovací jednotce, při které byl hodnocený hráč v držení míče, byl vytvořený model, který byl založen na pozorování a kódování jednání žáků z videozáznamu. Metoda hodnocení fotbalového výkonu se opírá o kategoriální systém pozorování, který byl vytvořen na základě metodických principů nástroje hodnocení herního výkonu – GPAI (Game Performance Assessment Instrument), (Griffin et al., 1997).

Hodnocení herní činnosti jednotlivce s míčem budeme posuzovat podle videozáznamu, který jsme pořídili ve vyučovacích jednotkách a zaměřili jsme se na tyto oblasti herního výkonu:

1. Přihrávka - kontrola míče.
2. Vedení míče – zacházení s míčem (vedení, driblink, držení).
3. Obcházení soupeře – vedení, kontrola míče.
4. Zpracování – zacházení s míčem, kontrola.

5. Střelba – útočná fáze, útok na branku.

Pro hodnocení daných kritérií je budeme hodnotit jako vhodná – nevhodná. Tato kritéria odpovídají předcházejícím vyučovacím jednotkám a herní způsobilosti hráčů.

Kategoriální systém

Tabulka 4. Identifikace a kódování VPD KHV v rozhodování hráče s míčem

ROZHODOVÁNÍ	H*	
<u>Přihrávka</u>	1	3. přihrávka volnému spoluhráči 4. přihrávka do volného prostoru na nabíhajícího spoluhráče
	0	5. přihrávka na obsazeného spoluhráče (hráč přikrytý) 6. hráč přihrává spoluhráči, v dráze letu míče je protihráč 7. hráč přihrává do míst, kde se nenachází žádný spoluhráč
<u>Vedení míče</u>	1	- hráč vede míč do volného prostoru směrem k soupeřově brance - uvolnění/změna směru od soupeře (hráč není těsně obsazen)
	0	- hráč vede míč do zhuštěného prostoru / do hráče - hráč se vytlačí z pozice pro přihrávku/střelbu - bezhlavé odkopnutí míče bez vedení (hráč není přikrytý)
<u>Obcházení soupeře</u>	1	8. Vytvoření prostoru pro finální přihrávku, střelbu, situaci přečíslení 9. správná volba kličky (dlouhá / krátká) 10. klička „od hráče“ – do volného prostoru
	0	11. špatně zvolená klička (dlouhá / krátká) 12. klička „do hráče“
<u>Střelba</u>	1	13. jakýkoliv pokus o střelbu z připravené pozice (hráč volný, míč pod kontrolou) 14. pokus o překvapení brankáře technickou střelou
	0	15. střelba z nepřipravené pozice (hráč přikrytý, míč není pod kontrolou) 16. střelba z velké vzdálenosti 17. střelba přes přehuštěný prostor 18. blokováná střelba 19. neprovedení střelby hráčem, který nebyl přikrytý
<u>Zpracování</u>	1	20. vytvoření prostoru pro dostatek místa k zpracování 21. dostat míč pod kontrolu v co nejkratším čase, s co možná nejmenším počtem dotyků
	0	22. hráč ztrácí míč 23. hráč se automaticky točí zpět k vlastní bráně (je pasivní) 24. hráč nemá míč pod kontrolou 25. špatné krytí míče

H* - hodnocení (kódování), VPD KHV – vybrané proměnné dovednosti komponent herního výkonu

Tabulka 5. Identifikace a kódování VPD KHV v rozhodování hráče s míčem

PROVEDENÍ	H*	
Přihrávka	1	26. úspěšná přihrávka spoluhráči
	0	27. přihrávka se špatnou razancí – prudká / pomalá 28. přihrávka před / za hráče 29. přihrávka zachycena soupeřem 30. přihrávka do autu přihrávka na soupeře
Vedení míče	1	31. vedení míče s míčem u nohy (míč je pod kontrolou hráče) 32. vedení míče vpřed rychlostí, jakou vyžaduje situace
	0	33. vedení míče s „dlouhými doteky“ 34. ztráta kontroly míče hráč ztrácí míč/odebrání míče soupeřem
Obcházení soupeře	1	35. správné provedení klíčky 36. správné načasování 37. vyvedení a zrychlení po klíčce
	0	38. ztráta kontroly míče 39. ztráta míče – odebrání soupeřem špatné načasování klíčky (brzo / pozdě)
Střelba	1	40. střelba na branku 41. správné trefení míče + správná razance
	0	42. střelba mimo branku špatně trefený míč
Zpracování	1	43. převzetí míče do pohybu / protipohybu 44. zpracování míče, který zůstal u nohy 45. účelné krytí míče
	0	46. zpracování míče „do hráče“ zpracování míče daleko od nohy

H* - hodnocení (kódování), VPD KHV – vybrané proměnné dovednosti komponent herního výkonu

Tabulka 6. Záznamový arch pro hodnocení hráče před intervencí

jméno hráče: Proband 1			
datum: 16. 11. 2011			
čas	akce	rozhodnutí	provedení
00:02	zpracování	1	1
00:04	vedení míče	0	1
00:06	obcházení	0	0
00:08	přihrávka	1	1
00:42	zpracování	1	1
00:44	přihrávka	1	1
00:47	zpracování	0	1
00:50	přihrávka	1	1
01:11	zpracování	1	1
01:13	přihrávka	1	1
01:15	zpracování	1	1
01:17	přihrávka	1	1
01:21	zpracování	1	1
01:22	vedení míče	1	1
01:23	střelba	1	1
01:42	zpracování	1	1
01:43	přihrávka	1	1
01:51	zpracování	1	1
01:51	vedení míče	0	0
01:57	zpracování	1	1
01:58	vedení míče	1	1
01:59	střelba	0	0

Tabulka 7. Záznamový arch pro hodnocení hráče po intervencí

jméno hráče: Proband 1			
datum: 21. 1. 2012			
čas	akce	rozhodnutí	provedení
00:01	přihrávka	1	1
00:09	přihrávka	1	0
00:11	obcházení	1	0
00:13	přihrávka	1	1
00:30	střelba	1	0
00:44	střelba	1	1
00:47	zpracování	1	0
00:50	vedení míče	1	1
01:12	zpracování	1	1
01:14	přihrávka	1	1
01:21	zpracování	1	1
01:23	přihrávka	1	0
01:29	zpracování	1	1
01:31	vedení míče	1	1
01:33	střelba	0	0
01:42	zpracování	1	1
01:43	přihrávka	1	1

4.7 Standardizační charakteristiky

Kvalitní analýza je dovednost, která vyžaduje širokou škálu poznatků z různých vědních disciplín. Kvalitní analýzu můžeme definovat jako systematické pozorování a posouzení kvality lidského pohybu za účelem nejvhodnější intervence, vedoucí ke zlepšení výkonu (Knudson & Morison, 1997).

Validita (platnost)

Měření má dobrou validitu tehdy, jestliže měří skutečně to, co podle předpokladů měřit má.

Pro exaktní posouzení validity měření, je třeba mít k dispozici nějaké jiné vnější kritérium (např. jiné měření, u něhož je validita nesporná), se kterým se dané měření srovnává. Podle toho k čemu se validita vztahuje, lze rozlišit validitu:

- obsahovou (posuzuje, do jaké míry se měří stanovený obsah)
- souběžnou (posuzuje, do jaké míry se měření shoduje s jiným měřením týchž objektů)
- predikční (posuzuje, do jaké míry provedené měření vypovídá o budoucím vývoji objektů)
- konstruktovou (pojmovou, teoretickou, u které posuzujeme, do jaké míry ovlivňuje výsledky měření nějaký faktor – konstrukt) (Chráška, 2007).

Objektivita (souhlasnost)

Která je definována jako „stupeň toho, jak jsou výsledky závislé na výzkumníkovy nebo měřeném jedinci, ve smyslu subjektivního úmyslného nebo neúmyslného zkreslení“ (Hendl, 2004).

Reliabilita (spolehlivost)

Aby měření bylo reliabilní, je třeba, aby při opakování měření za stejných podmínek, poskytovalo zhruba stejné výsledky (Chráška, 2007).

4.8 Statistická analýza

Po zkoumání herního výkonu a získání dat, byly výsledky zkoumání použity pro výpočet aritmetického průměru, směrodatné odchylky, Lillieforsova testu. Na základě Lillieforsova testu, a následném zjištění rozložení dat, byl pro další statistické zpracování použit Wilcoxonův párový test pro dvě závislé proměnné.

Indexy musí být vyjádřeny číselně pro statické zpracování. Pro interpretaci můžeme vynásobit stem a získat tak hodnotu v procentech.

5 VÝSLEDKY A DISKUZE

5.1 Hodnocení ukazatelů v realizované experimentální intervenci u žáků 6. a 7. tříd

V následujících tabulkách jsou vyjádřeny hodnoty jednotlivých komponent herního výkonu, které jsme posoudili z našeho videozáznamu. Zjištěné hodnoty ukazatele herního výkonu před intervencí jsou v tabulce 8 a ukazatele po intervenci jsou v tabulce 9.

Tabulka 8. Hodnoty výkonnostních ukazatelů před intervencí u žáků 6. a 7. tříd

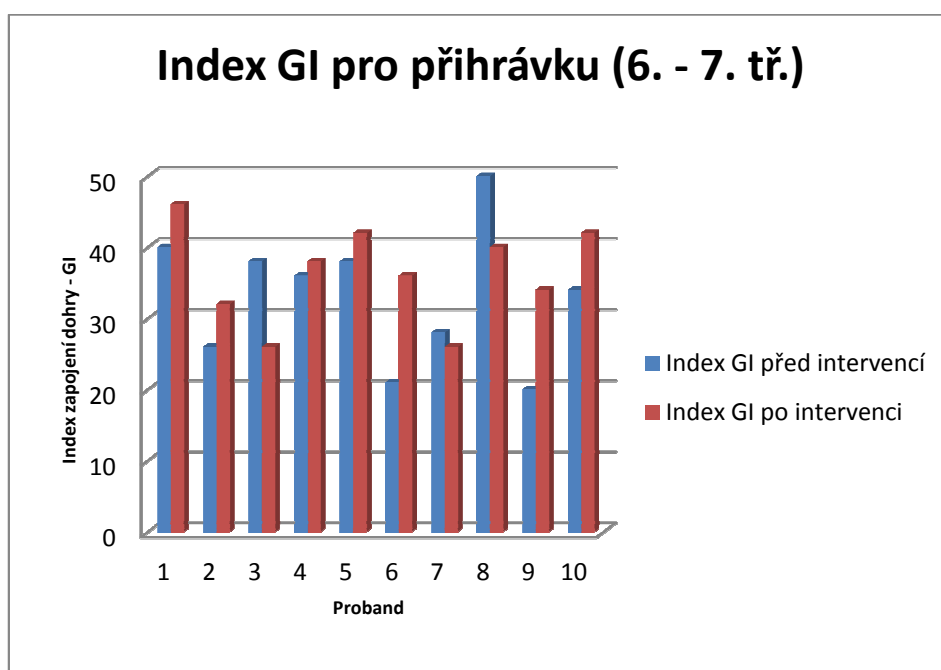
žáci 6 a 7 třídy			příhrávka				vedení míče				obcházení soupeře				střelba				zpracování				VPD KHV komplet			
proband	věk	AS	DMI	SEI	GI	GP	DMI	SEI	GI	GP	DMI	SEI	GI	GP	DMI	SEI	GI	GP	DMI	SEI	GI	GP	DMI	SEI	GI	GP
1	13	1	0,69	0,69	5,438	0,69	0,69	0,56	32	0,63	0,33	0,33	6	0,33	0,44	0,44	18	0,44	0,82	0,79	68	0,81	0,59	0,56	176	0,58
2	13	1	0,61	0,54	26	0,58	0,88	0,75	16	0,81	0,50	0,50	6	0,50	0,77	0,55	18	0,66	0,6	0,6	30	0,60	0,67	0,58	96	0,63
3	13	0	0,68	0,63	38	0,66	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00	2	0,00	0,3	0,20	20	0,25	0,75	0,5	32	0,63	0,35	0,27	92	0,31
4	12	0	0,50	0,44	36	0,47	1,00	1,00	2	1,00	0,00	0,00	0	0,00	0,5	0,00	4	0,25	0,43	0,43	14	0,43	0,49	0,37	56	0,43
5	12	1	0,58	0,42	38	0,50	0,29	0,14	14	0,22	0,70	0,60	20	0,65	0,4	0,40	20	0,40	0,63	0,59	44	0,61	0,52	0,43	136	0,48
6	13	0	0,29	0,19	21	0,24	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,57	0,57	14	0,57	0,17	0,15	35	0,16
7	13	0	0,29	0,21	28	0,25	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,25	0	8	0,13	0,11	0,04	36	0,08
8	13	1	0,80	0,76	50	0,78	0,90	0,64	22	0,77	0,60	0,60	10	0,60	0,5	0,33	24	0,42	0,84	0,74	62	0,79	0,73	0,61	168	0,67
9	13	0	0,50	0,60	20	0,55	0,30	0,38	26	0,34	0,33	0,33	6	0,33	0,38	0,15	26	0,27	0,22	0,22	18	0,22	0,35	0,34	96	0,34
10	13	0	0,41	0,35	34	0,38	0,50	0,50	4	0,50	0,33	0,33	6	0,33	0,4	0,20	20	0,30	0,54	0,46	26	0,50	0,44	0,37	90	0,40
průměr	12,8	0,4	54%	48%	29,64	51%	46%	40%	11,6	43%	28%	27%	5,6	27%	37%	23%	15	30%	57%	49%	31,6	53%	44%	37%	98,1	41%
SMODCH	0,422	0,516	0,17	0,195	12,4	0,18	0,395	0,353	12,07	0,371	0,268	0,252	6,096	0,26	0,231	0,198	9,809	0,2	0,215	0,235	20,54	0,22	0,202	0,19	49,57	0,19

Tabulka 9. Hodnoty výkonnostních ukazatelů po intervenci u žáků 6. a 7. tříd

žáci 6 a 7 třídy			příhrávka				vedení míče				obcházení soupeře				střelba				zpracování				VPD KHV komplet			
proband	věk	AS	DMI	SEI	GI	GP	DMI	SEI	GI	GP	DMI	SEI	GI	GP	DMI	SEI	GI	GP	DMI	SEI	GI	GP	DMI	SEI	GI	GP
1	13	1	0,78	0,68	46	0,73	0,62	0,62	30	0,62	0,67	0,33	8	0,50	0,50	0,30	12	0,40	0,82	0,69	52	0,76	0,67	0,52	148	0,60
2	13	1	0,70	0,62	32	0,66	0,50	0,50	12	0,50	0,45	0,38	6	0,42	0,60	0,55	8	0,58	0,75	0,70	34	0,73	0,60	0,55	92	0,58
3	13	0	0,54	0,50	26	0,52	0,50	0,25	4	0,38	1,00	0,00	2	0,50	0,45	0,30	18	0,38	0,85	0,72	44	0,79	0,67	0,35	94	0,51
4	12	0	0,45	0,42	38	0,44	0,50	0,00	4	0,25	0,48	0,44	8	0,46	0,50	0,50	8	0,50	0,40	0,38	24	0,39	0,47	0,42	82	0,45
5	12	1	0,62	0,60	42	0,61	0,49	0,52	20	0,51	0,45	0,20	16	0,33	0,71	0,38	24	0,55	0,50	0,44	32	0,47	0,55	0,43	134	0,49
6	13	0	0,45	0,34	36	0,40	0,25	0,00	4	0,13	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00	2	0,00	0,39	0,30	28	0,35	0,22	0,13	70	0,18
7	13	0	0,50	0,39	26	0,45	0,50	0,50	4	0,50	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0	0,00	0,51	0,37	20	0,44	0,30	0,25	50	0,28
8	13	1	0,66	0,63	40	0,65	0,47	0,46	28	0,47	0,50	0,40	10	0,35	0,61	0,40	26	0,51	0,62	0,58	42	0,60	0,57	0,49	146	0,53
9	13	0	0,73	0,66	34	0,70	0,25	0,23	22	0,24	0,25	0,00	8	0,13	0,28	0,28	16	0,28	0,30	0,22	14	0,26	0,43	0,29	94	0,36
10	13	0	0,38	0,37	42	0,38	0,45	0,48	12	0,47	0,19	0,19	12	0,19	0,35	0,37	28	0,36	0,63	0,49	38	0,56	0,40	0,38	132	0,39
průměr	12,8	0,4	58%	52%	36,2	55%	45%	36%	14	41%	40%	19%	7	29%	40%	31%	14,2	36%	58%	49%	32,8	54%	49%	38%	104,2	44%
SMODCH	0,422	0,516	0,136	0,132	6,763	0,131	0,116	0,222	10,33	0,153	0,306	0,185	5,185	0,195	0,245	0,184	9,864	0,209	0,189	0,177	11,67	0,183	0,152	0,13	33,8	0,13

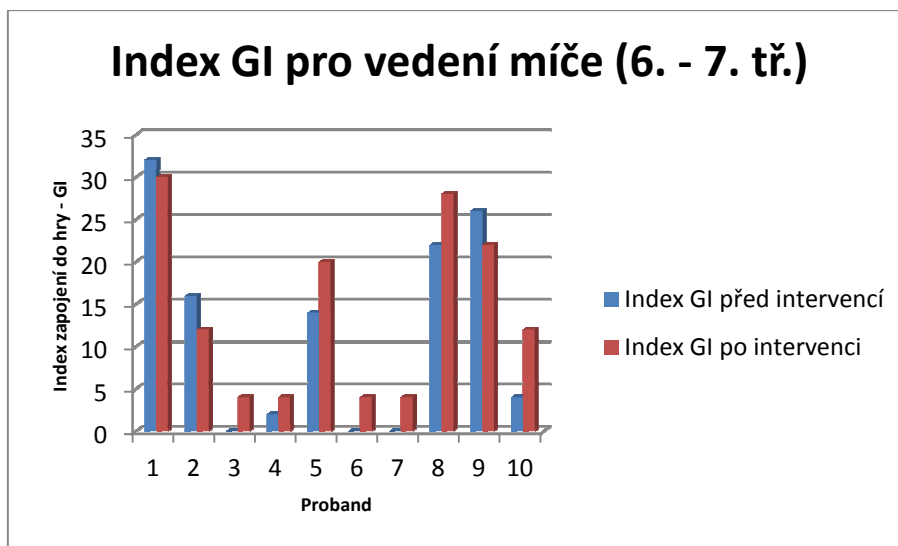
Vysvětlivky k tabulce 8 a 9:

- AS = registrovaný v jakémkoliv sportu - kdo aktivně sportuje, soutěž jakékoliv úrovně (0 = neregistrovaný, 1 = registrovaný).
- VPD KHV komplet = vybrané proměnné dovedností komponent herního výkonu komplet.
- *indexy (musí být vyjádřeny číselně pro statistické zpracování) - pro interpretaci můžeme vynásobit 100 a získáme i hodnoty v procentech*
- DMI = index rozhodování = vhodné (úspěšné) rozhodnutí/všechna rozhodnutí.
- SEI = index provedení = úspěšné provedení/všechna provedení.
- GI = index zapojení do hry = všechna rozhodnutí + všechna provedení.
- GP = index herního výkonu = $DMI + SEI/2$.

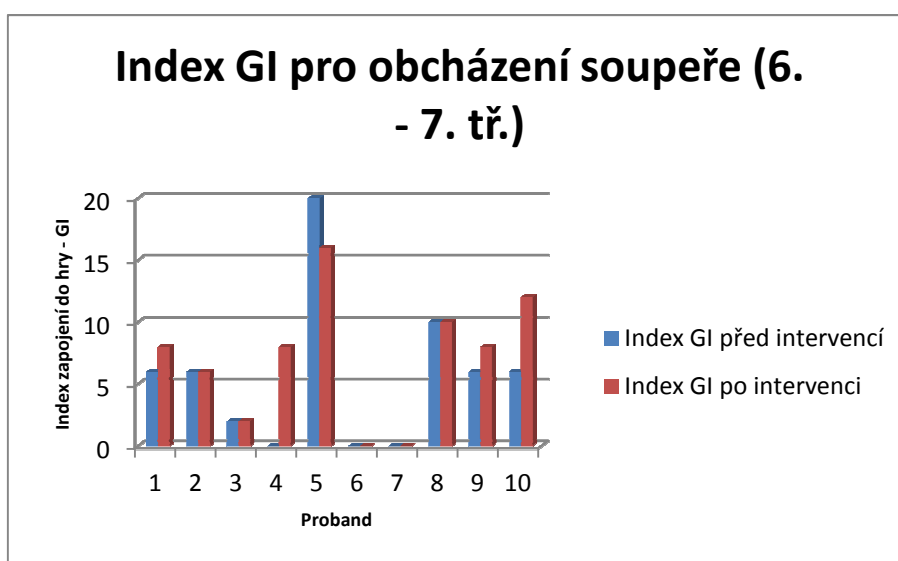
Graf 1. Index GI pro přihrávku

Graf 1 znázorňuje index zapojení do hry (GI) pro přihrávku před a po intervenci u vybraných žáků mladší kategorie, kde významného zlepšení GI po intervenci dosáhli hráči s číslem 1, 2, 6, 9, 10. Největší úspěch jsme zaznamenali u hráče číslo 9 a to v počtu provedení z 20 na 34, což je o 14 přihrávek více během 20 minut. U hráčů s číslem 4 a 9 byly zaznamenány jen nepatrné změny a naopak menší aktivita, co se počtu přihrávek týká, byla zaznamenána u hráčů s čísly 3 a 8.

Graf 2. Index GI pro vedení míče

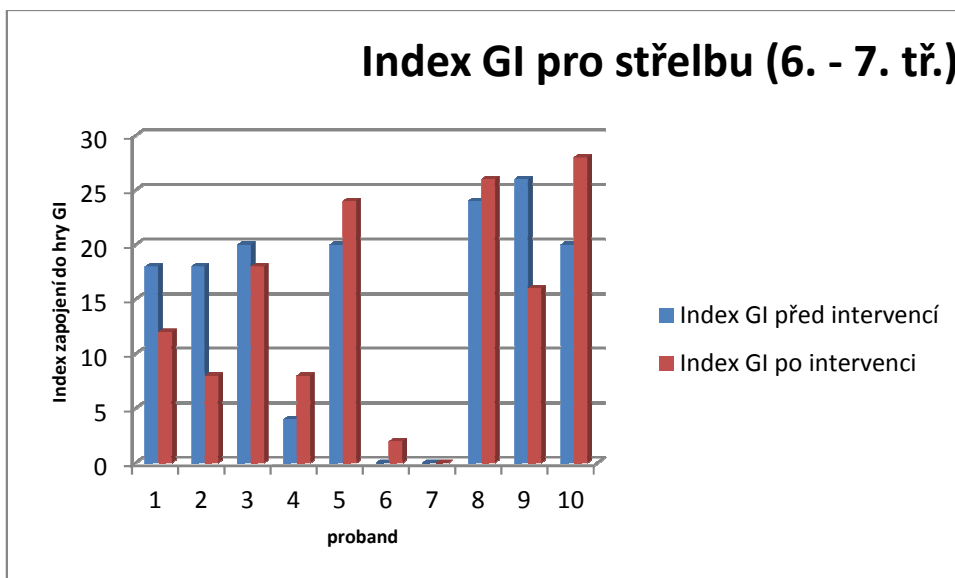
Graf 2 znázorňuje index zapojení do hry (GI) pro vedení míče před a po intervenci u mladších žáků základní školy, kde zlepšení GI po intervenci dosáhli hráči s číslem 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10. Největšího zlepšení zde dosáhl hráč číslo 10 a to v počtu provedení ze 4 na 12 během 20 minut.

Graf 3. Index GI pro obcházení soupeře

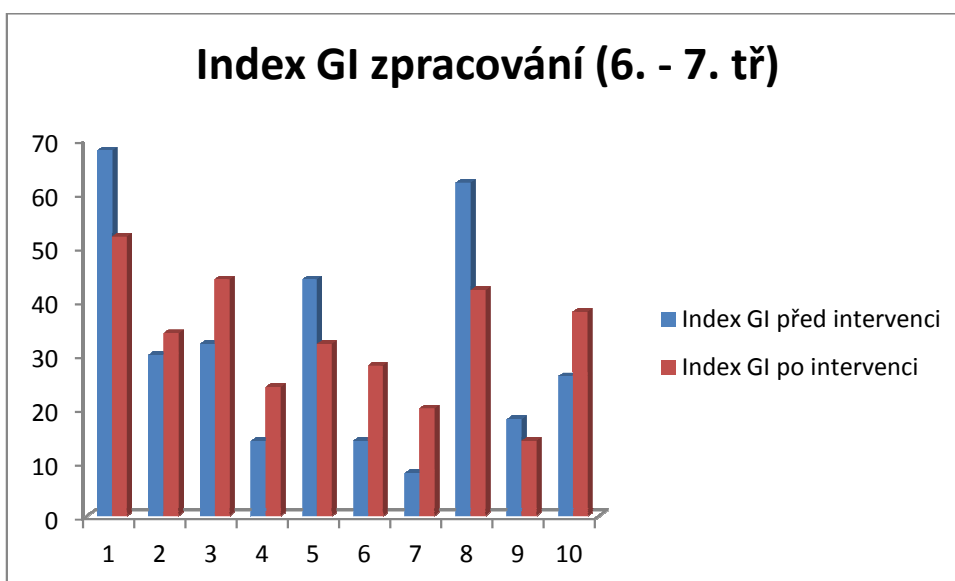
Graf 3 značí index zapojení do hry (GI) pro obcházení soupeře před a po intervenci u vybraných žáků základní školy, kde zlepšení GI po intervenci dosáhli hráči s číslem 1, 4, 9, 10. U tohoto indexu, můžeme říci, že zde došlo u některých žáků k markantním rozdílům ve zlepšení a to u hráče s číslem 4 a 10.

Graf 4. Index GI pro střelbu

Graf 4 značí index zapojení do hry (GI) pro střelbu před a po intervenci u vybraných žáků 6. a 7. tříd, kde zlepšení GI po intervenci dosáhli hráči s číslem: 4, 5, 6, 8, 10. I zde jsme dosáhly po skončení intervence lepších výsledků.

Graf 5. Index GI pro zpracování

Graf 5 představuje index zapojení do hry (GI) pro zpracování před a po intervenci u vybraných žáků mladší kategorie, kde zlepšení GI po intervenci dosáhli hráči s číslem 2, 3, 4, 6, 7, 10.

5.2 Hodnocení ukazatelů v realizované experimentální intervenci u žáků 8. a 9. tříd

Z Výsledků statistiky, vyšlo, že statisticky významné zlepšení po experimentu bylo u indexu GI (zapojení žáky do hry).

Tabulka 10. Hodnoty výkonnostních ukazatelů před intervencí u žáků 8. a 9. tříd

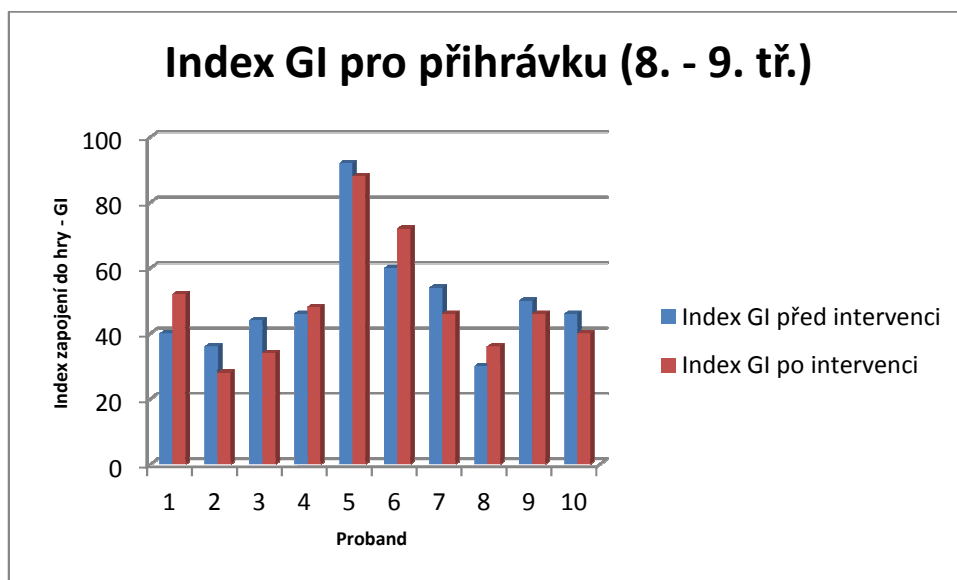
žáci 8 a 9 třídy			přihrávka				vedení míče				obcházení soupeře				střelba				zpracování				VPD KHV komplet			
proband	věk	AS	DMI	SEI	GI	GP	DMI	SEI	GI	GP	DMI	SEI	GI	GP	DMI	SEI	GI	GP	DMI	SEI	GI	GP	DMI	SEI	GI	GP
1	15	1	0,70	0,50	40	0,60	0,75	0,50	8	0,63	0,71	0,43	14	0,57	0,50	0,33	12	0,42	0,70	0,65	46	0,68	0,67	0,48	120	0,58
2	14	1	0,78	0,72	36	0,75	0,17	0,17	12	0,17	0,33	0,33	6	0,33	0,50	0,33	12	0,42	0,56	0,50	32	0,53	0,47	0,41	98	0,44
3	14	1	0,73	0,73	44	0,73	0,54	0,69	26	0,62	0,67	0,67	6	0,67	0,50	0,38	16	0,44	0,80	0,80	60	0,80	0,65	0,66	152	0,63
4	15	1	0,69	0,65	46	0,67	0,75	0,50	16	0,63	0,50	0,50	8	0,50	0,71	0,57	14	0,64	0,70	0,63	54	0,67	0,67	0,57	138	0,62
5	15	1	0,85	0,78	92	0,82	0,63	0,72	22	0,68	0,60	0,60	30	0,60	0,60	0,20	10	0,40	0,63	0,63	32	0,63	0,66	0,59	186	0,63
6	15	1	0,80	0,67	60	0,74	1,00	1,00	2	1,00	1,00	1,00	2	1,00	0,67	0,33	6	0,50	0,85	0,85	26	0,85	0,86	0,77	94	0,82
7	14	1	0,78	0,67	54	0,73	1,00	1,00	2	1,00	0,50	0,00	4	0,25	1,00	1,00	2	1,00	0,90	0,90	20	0,90	0,84	0,71	72	0,78
8	14	0	0,40	0,20	30	0,30	0,00	0,00	0	0,00	1,00	0,00	2	0,50	0,75	0,25	8	0,50	0,43	0,29	14	0,36	0,52	0,37	54	0,45
9	14	1	0,80	0,72	50	0,76	1,00	0,50	4	0,75	0,25	0,25	8	0,25	0,80	0,20	10	0,50	0,64	0,64	28	0,64	0,70	0,46	100	0,58
10	14	1	0,87	0,83	46	0,85	1,00	1,00	6	1,00	0,25	0,25	8	0,25	0,63	0,38	16	0,51	0,79	0,79	28	0,79	0,71	0,65	104	0,68
průměr	14,4	0,9	74%	65%	49,8	70%	68%	61%	9,8	65%	58%	40%	8,8	49%	67%	40%	10,6	53%	70%	67%	34	69%	68%	57%	111,8	62%
SMODCH	0,516	0,316	0,133	0,18	17,14	0,155	0,36	0,346	8,967	0,339	0,273	0,308	8,23	0,238	0,159	0,237	0,18	0,178	0,142	0,181	14,76	0,161	0,12	0,133	38,74	0,122

Tabulka 11. Hodnoty výkonnostních ukazatelů po intervenci u žáků 8. a 9. tříd

žáci 8 a 9 třídy			přihrávka				vedení míče				obcházení soupeře				střelba				zpracování				VPD KHV komplet			
proband	věk	AS	DMI	SEI	GI	GP	DMI	SEI	GI	GP	DMI	SEI	GI	GP	DMI	SEI	GI	GP	DMI	SEI	GI	GP	DMI	SEI	GI	GP
1	15	1	0,57	0,55	52	0,56	0,61	0,64	12	0,63	0,15	0,10	8	0,13	0,90	0,55	18	0,73	0,82	0,74	38	0,78	0,61	0,52	128	0,57
2	14	1	0,61	0,53	28	0,57	0,24	0,28	22	0,26	0,30	0,45	16	0,38	0,50	0,50	6	0,50	0,43	0,39	42	0,51	0,42	0,43	114	0,42
3	14	1	0,69	0,67	34	0,68	0,15	0,15	18	0,15	0,48	0,32	8	0,40	0,21	0,37	14	0,29	0,73	0,73	56	0,73	0,45	0,45	130	0,45
4	15	1	0,75	0,65	48	0,70	0,61	0,48	20	0,55	0,25	0,00	12	0,13	0,58	0,56	18	0,57	0,75	0,62	64	0,69	0,59	0,46	162	0,53
5	15	1	0,92	0,85	88	0,89	0,70	0,72	32	0,71	0,70	0,61	24	0,66	0,60	0,45	10	0,53	0,69	0,63	42	0,66	0,72	0,65	196	0,69
6	15	1	0,74	0,65	72	0,70	0,75	0,50	14	0,63	0,80	0,80	10	0,80	0,72	0,45	12	0,59	0,90	0,85	48	0,88	0,78	0,65	156	0,72
7	14	1	0,65	0,61	46	0,63	0,33	0,33	6	0,33	0,75	0,50	10	0,25	0,67	0,33	6	0,50	0,82	0,80	28	0,81	0,64	0,51	96	0,58
8	14	0	0,55	0,49	36	0,52	0,00	0,00	0	0,00	0,33	0,33	6	0,33	0,50	0,25	8	0,38	0,62	0,49	24	0,56	0,40	0,31	74	0,36
9	14	1	0,85	0,78	46	0,82	1,00	1,00	8	1,00	0,50	0,50	8	0,50	0,75	0,50	10	0,63	0,90	0,85	40	0,88	0,80	0,73	112	0,77
10	14	1	0,90	0,80	40	0,85	0,67	0,67	12	0,67	1,00	0,50	4	0,70	0,75	0,75	8	0,75	0,89	0,78	36	0,84	0,84	0,70	98	0,68
průměr	14,4	0,9	72%	66%	49	69%	51%	48%	14,4	49%	53%	41%	10,6	43%	62%	47%	11	55%	76%	69%	41,8	73%	63%	54%	126,6	58%
SMODCH	0,516	0,316	0,133	0,121	18,24	0,128	0,312	0,297	9,082	0,301	0,24	0,235	5,739	0,234	0,19	0,139	4,447	0,142	0,148	0,154	11,98	0,129	0,162	0,136	36,27	0,138

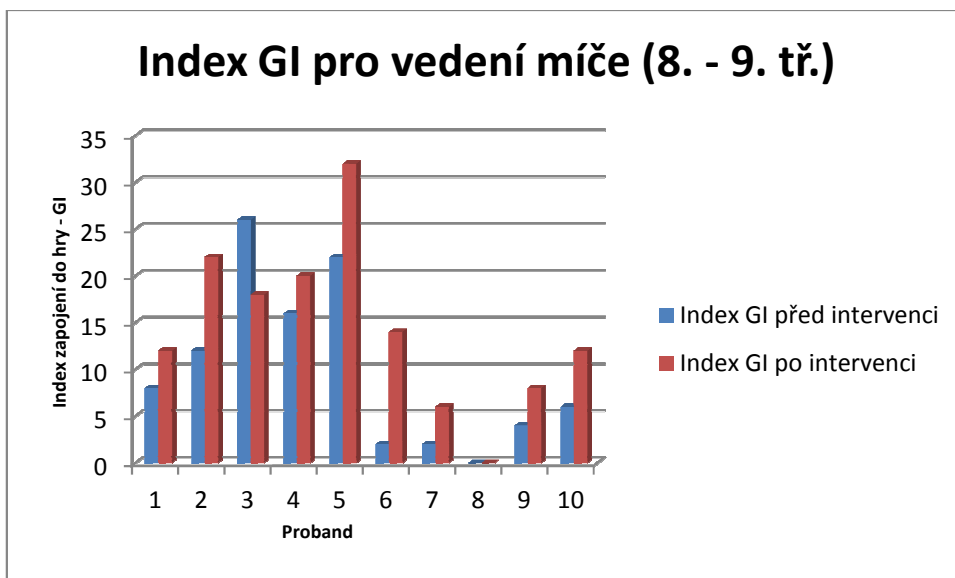
Vysvětlivky k tabulkám 10 a 11:

- AS = registrovaný v jakémkoliv sportu - kdo aktivně sportuje, soutěž jakékoliv úrovně (0 = neregistrovaný, 1 = registrovaný).
- VPD KHV komplet = vybrané proměnné dovedností komponent herního výkonu komplet.
- *indexy (musí být vyjádřeny číselně pro statistické zpracování) - pro interpretaci můžeme vynásobit 100 a získáme i hodnoty v procentech*
- DMI = index rozhodování = vhodné (úspěšné) rozhodnutí/všechna rozhodnutí.
- SEI = index provedení = úspěšné provedení/všechna provedení.
- GI = index zapojení do hry = všechna rozhodnutí + všechna provedení.
- GP = index herního výkonu = $DMI + SEI/2$.

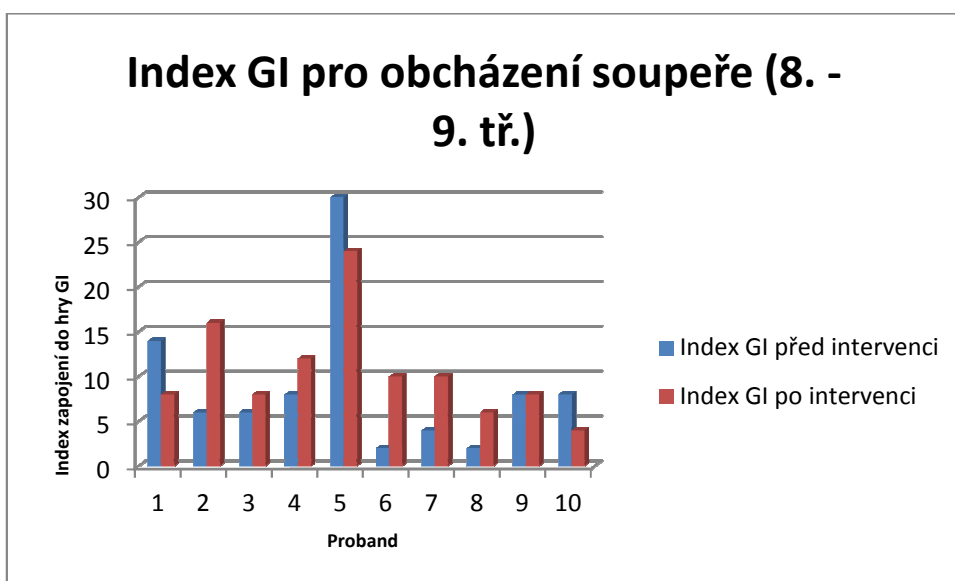
Graf 6. Index GI pro přihrávku

Graf 6 představuje index zapojení do hry (GI) pro přihrávku před a po intervenci u vybraných žáků starší kategorie, byl celkem vyrovnaný. Nepatrné zlepšení jsme zaznamenali pouze u žáků s čísly 1, 4, 6, a 8.

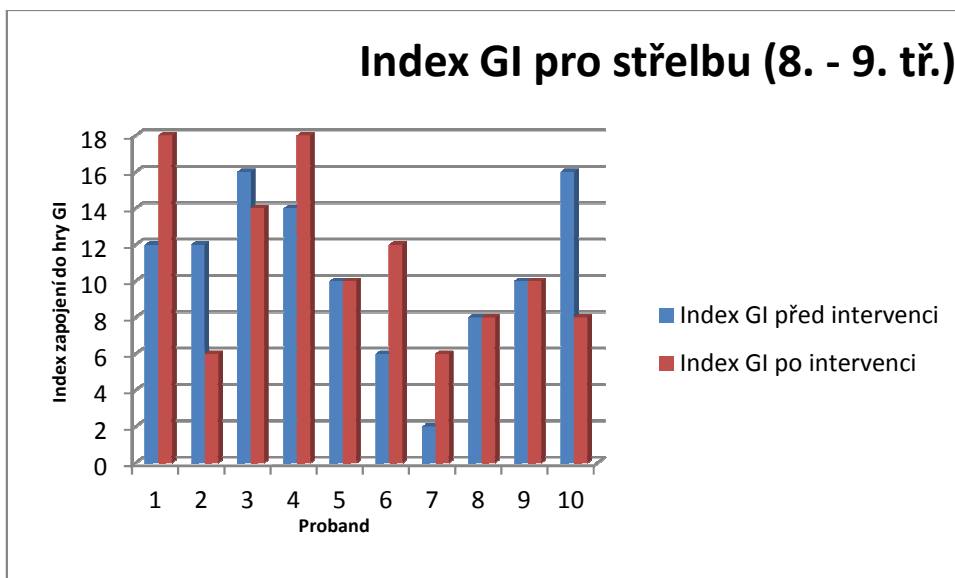
Graf 7. Index GI pro vedení míče

Graf 7 představuje u indexu zapojení do hry (GI) pro vedení míče před a po intervenci u starších žáků základní školy, došlo k výraznému zlepšení u osmi žáků. Z toho plyne, že pouze u dvou nedošlo ke zlepšení.

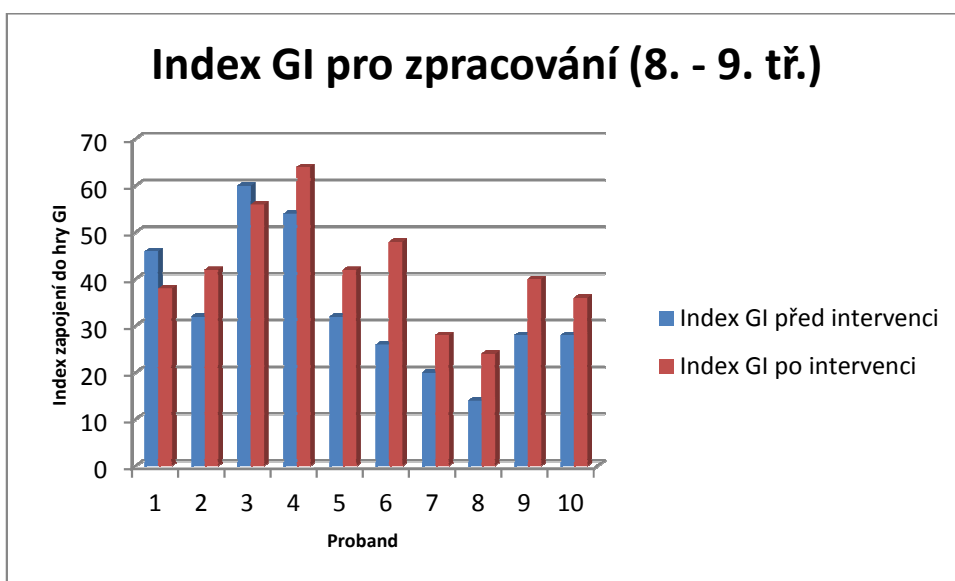
Graf 8. Index GI pro obcházení soupeře

Graf 8 značí index zapojení do hry (GI) pro obcházení soupeře před a po intervenci u vybraných žáků základní školy, kde zlepšení GI po intervenci dosáhli hráči s číslem 2, 3, 4, 6, 7, 8. Zde dosáhl největšího zlepšení hráč číslo 2 a to v počtu provedení z 6 na 16 během 20 minut.

Graf 9. Index GI pro střelbu

Graf 9 představuje index zapojení do hry (GI) pro střelbu před a po intervenci u vybraných žáků 8. a 9. tříd, kde zlepšení GI po intervenci dosáhli hráči s číslem 1, 4, 6, 7. Naopak u hráčů 2, 10, byl index po intervenci výrazně nižší.

Graf 10. Index GI pro zpracování

Graf 10 představuje index zapojení do hry (GI) pro zpracování před a po intervenci u vybraných žáků 8. a 9. tříd, kde zlepšení GI po intervenci dosáhli hráči s číslem 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, a 10. Zde dosáhl největšího zlepšení hráč číslo 6 a to v počtu provedení z 6 na 48 během 20 minut.

5.3 Hodnocení efektů intervence na IHV v utkání

Naše uskutečněná studie neukázala významné změny před a po intervenci jednotlivě vybraných proměnných, ale i přesto, že nebyly výrazné, tak výsledky naznačily určité zlepšení.

Pomocí Wilcoxonova párového testu jsme dosáhli statisticky významných hodnot na hladině významnosti $p < 0,05000$ pouze u ukazatele indexu zapojení do hry (GI).

Tabulka 12. Wilcoxonův párový test (U13)

Dvojice proměnných	Wilcoxonův párový test (U13) Označené testy jsou významné na hladině $p < ,05000$			
	Počet platných	T	Z	p-hodn.
komDMI & intervence	20	97,00000	0,298661	0,765199
komSEI & intervence	20	67,00000	1,418641	0,156005
komGI & intervence	20	0,00000	3,919930	0,000089
kmoGP & intervence	20	81,50000	0,877318	0,380315

p-hodn. – animální hladina významnosti, T – hodnota T-testu (T-statistiky), Z – hodnota Z skóre, DMI – index rozhodování, SEI – index provedení, GI – index zapojení do hry, GP – index herního výkonu

Tabulka 13. Wilcoxonův párový test (U15)

Dvojice proměnných	Wilcoxonův párový test (U15) Označené testy jsou významné na hladině $p < ,05000$			
	Počet platných	T	Z	p-hodn.
komDMI & intervence	20	61,00000	1,642637	0,100459
komSEI & intervence	20	83,50000	0,802652	0,422176
komGI & intervence	20	0,00000	3,919930	0,000089
komGP & intervence	20	69,00000	1,343976	0,178957

p-hodn. – animální hladina významnosti, T – hodnota T-testu (T-statistiky), Z – hodnota Z skóre, DMI – index rozhodování, SEI – index provedení, GI – index zapojení do hry, GP – index herního výkonu

6 ZÁVĚRY

V naší diplomové práci jsme se zabývali studii efektů zvoleného vyučovacího experimentu na dovednosti v rozhodování a provedení činnosti s míčem v utkání u žáků II. stupně základní školy.

- Vytvořili jsme kategoriální systém pro hodnocení individuálního herního výkonu ve fotbale pro žáky II. stupně základní školy, který lze dále využít pro podobně zaměřené studie.
- Ověření výsledků proběhlo dvěma způsoby:
  - a) objektivita – spolehlivost mezi dvěma pozorovateli byla 85% a 91%
  - b) reliabilita – výsledky mi vyšly až na pár výjimek stejné.
- Navrhly jsme šestnáct vyučovacích jednotek, které byly zaměřeny na výuku fotbalu.

Mohu se tedy pokusit odpovědět na výzkumné otázky, které jsem si položil v cíli práce:

1. Je index GI zapojení hráče v utkání vyšší po realizaci experimentální intervence?

Odpověď: Ano, index GI – zapojení hráče do hry byl po intervenci vyšší, než před intervencí. Jelikož si žáci osvojili znalosti jak deklarativní, jako jsou pravidla, základní strategie, principy, herní úkoly, apod., tak i znalosti procedurální (jak to provést). Pochopení vede k četnějšímu zapojení žáka v plnění konkrétních aktuálních herních činností a úkolů.

2. Je statisticky významné zlepšení žáků v rozhodování po absolvování intervence?

Odpověď: Ne, statisticky významné nebylo. Pouze hodnota GI – zapojení hráče do hry se ukázala statisticky významnou hodnotou. Statistickou významnost ukazatele GI jsme zjistili pomocí Wilcoxonova párového testu na hranici významnosti $p < 0,05$.

Studie naznačila, že vyučovací modely s převahou herních činností vedou děti školního věku k pozitivním změnám výkonu v rozhodování a provedení činností s míčem v utkání. Studie také poukazuje na fakt, že na vývoji jak dovednosti v rozhodování v herních situacích, tak dovednosti v provedení herní činnosti s míčem, se může značně podílet mechanismus implicitního učení.

7 SOUHRN

Fotbal je kolektivní hra, která patří na celém světě k nejpoblárnějším sportovním hrám. Žáci v období II. stupně základní školy mají skvělé předpoklady pro získání a osvojení základních fotbalových dovedností.

V tělesné výchově se mnohdy setkáváme s tím, že výkony žáků ve vyučovacích hodinách často kolísají. Za hlavní příčinu bychom mohli považovat nízkou motivaci žáků k prováděné činnosti. Pomocí této diplomové práce jsem chtěl přispět k rozvoji a zlepšení atraktivity tělesné výchovy pro žáky základních škol. Rozšířit si svůj učební plán se zaměřením na fotbal u žáků II. stupně a také si ověřit, zda se žáci v průběhu osmitýdenní výuky mohou zlepšit v některých herních dovednostech.

Cílem naší diplomové práce bylo vyhodnotit efekty osmitýdenní výuky fotbalu na individuální herní výkon hráče v utkání u žáků II. stupně základní školy. Na žácích jsme po dobu osmi týdnů aplikovali námi zvolený model, který byl zaměřený na taktiku. Z videozáznamu, který byl pořízen na začátku a konci experimentu jsme hodnotili dovednosti v rozhodování a provedení hráče s míčem a zaznamenali do záznamu pro hodnocení jednotlivých hráčů. V rozhodování a provedení jsme kladli důraz na vedení míče, přihrávku, zpracování, obcházení soupeře a střelbu. Vytvořením kategoriálního systému pro hodnocení individuálního herního výkonu ve fotbale jsme mohli porovnat, zda došlo ke zlepšení herních dovedností u jednotlivých žáků, či nikoliv.

Podmínkami splnění našeho cíle bylo vytvoření 16 vyučovacích jednotek fotbalu pro žáky II. stupně základní školy, se zaměřením na zdokonalování manipulace s míčem, přihrávku, zpracování, střelbu, atd. v herních cvičeních a průpravných hrách a v neposlední řadě ověřit objektivitu a reliabilitu hodnotícího herního systému.

Studie přináší poznatky o efektech taktického modelu vyučování fotbalu u žáků II. stupně základní školy. Po dobu osmitýdenní výuky se podle našeho testování posunul jejich herní projev o něco v před, avšak téměř ve všech hodnotách jen nepatrně. Výraznější zlepšení v našem experimentu bylo pouze u indexu GI (zapojení žáků do hry), kde až na pár jedinců všichni žáci byli aktivnější ve hře s míčem. Vyhodnocení výsledků jsme prezentovali v tabulkách a grafech. Efekty v rozhodování a v provedení byly značně individuální, obzvláště u některých by byla zapotřebí delší herní praxe, ale troufám si tvrdit, že všechny žáky herní přístup výuky bavil a motivoval, a to považuji za nejdůležitější.

Z analýzy hodnocení vyplynulo, že efekty výuky fotbalu na výkon v rozhodování a provedení v utkání mohou být značně individuální. Statistické zpracování výsledků testů ukázalo, že žáci, kteří jsou registrovaní v nějakém sportovním odvětví, tedy ti, co aktivně sportují, dosahují lepších naměřených hodnot. K optimálním výsledkům herních činností studentů by pravděpodobně došlo při delším osvojování taktických a herních úkolů, delší herní praxi.

8 SUMMARY

Football is a team game. It's one of the most popular sports games on the world. Pupils in the secondary school have great conditions for the acquisition and mastery of basic football skills.

In physical education we are often observe that the performance of pupils in the classroom are often fluctuate. The main reason we could consider low motivation of students to the activity they performed. With this thesis I wanted to contribute to the development and improvement of the attractiveness in physical education for pupils at elementary school. I want to extend my curriculum with a focus on football with pupils in second degree and also to verify whether the students during the eight-week training can improve in some gaming skills.

The aim of our thesis was to evaluate the effects of an eight-week teaching on football game and on the individual player's performance in a match with pupils in secondary schools. We have applied our chosen model on pupils in eight weeks period which was focused on tactics. The video, which was taken at the beginning and the end of the experiment, we evaluated skills in decision making and execution of the player with the ball and noted for the record to evaluate individual players. In decision-making and implementation we put emphasis on dribbling, passing, processing, go round opponent and shooting. By creating a categorical system for assessment of individual performance in football game we could compare if to playing skills with individual students improved or not.

The terms of accomplish our goals was to create 16th teaching football units for pupils in secondary school with a focus on improving ball handling, passing, dribbling, shooting, etc. in game exercises and preparation games and finally we want find out the objectivity and reliability evaluation gaming system.

The study provides insights on the effects of tactical model school football at pupils in second level schools. Over an eight-week teaching in our testing shifted their game speech about something before, but almost all values slightly. A slightly greater improvement in our experiment was the index GI (the participation in games), where up to a few individuals, all pupils were more active in the game with the ball. Evaluation results are presented in tables and graphs. Effects in decision-making and implementation were considerably individual, especially some would need more game

experience, but I dare say that all students approach learning the game fun and motivating, and I consider it the most important.

From the analysis of the assessment showed that the effects of teaching football to performance and design decisions in the game can be quite individual. The statistics analysis showed that pupils who are registered in any other sport sector have better performance results. To achieve optimal performance with our pupils would be probably come with longer acquire tactical and game experiences.

9 REFERENČNÍ SEZNAM

- Argaj, G. & kol. (2001). *Pohybové hry*. Bratislava: Univerzita Komenského.
- Bedřich, L. (2006). *Fotbal – rituální hra moderní doby*. Brno: Masarykova univerzita.
- Bunker, D., & Thorpe, R. (1982). A model for the teaching of games in the secondary school. *Bulletin of Physical Education*, 10, 9-16.
- Dobry, L. (2003). *Tělesná výchova, sport mládeže*. Praha: Univerzita Karlova.
- Dobry, L. (1977). *Didaktika sportovních her*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
- Dobry, L. (1972). *Didaktika sportovních her*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
- Dovalil, J., & Choutková, B. (1988). *Abeceda tréninku chlapců a děvčat*. Praha: Olympia.
- Evangelos, B. K., Georgios, K., Konstantinos, A., Gisis, I., Papadoupulos, Ch., & Aristomenis, S. (2012). Proprioception and balance training can improve amateur soccer players technical skills. *Journal of Physical Education and Sport*, 12(1), 81-89.
- Fajfer, Z. (2005). *Trenér fotbalu mládeže (6-15)*. Praha: Olympia.
- Griffin, L., Mitchell, S., Oslin, J. (1997). *Teaching sport concepts and skills. Tactical games approach*. Champaign: Human kinetics.
- Harrison, J. M., Blakemore, C. L., Richards, R. P., Oliver, J., Wilkinson, C., & Fellingham, G. (2004). The effects of two instructional models tactical and skill teaching on skill development and game play, knowledge, selfefficacy, and student perceptions in volleyball. *Physical Educator*, 61(4), 186–199.
- Harvey, S. (2009). A study of interscholastic soccer players perceptions of learning with game sence. *Excercise & Sport Science*. 6(1), 29-38.
- Hůlka, K. (2007). *Sportovní hry*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Choutka, M. (1983). *Teorie a didaktika sportu*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
- Chráška, M. (2007). *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada.
- Klimková, M. (1992). *Didaktika sportovních her na 2. stupni základní školy*. Ostrava: Ostravská univerzita.
- Knudson, D., & Morison, C. (1997). *Qualitative analysis of humen movement. Physical educatio*. Champaign: Humen kinetics.
- Mazal, F. (2000). *Pohybové hry a hraní 1*. Olomouc: Hanex.

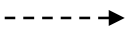

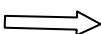

- Memmert, D., & Harvey, S. (2008) The GPAI: Some concerns and solutions for further development. Teaching in Physical education. *Humens Kinetics*, 27, 220-240.
- Memmert, D., & Harvey, S. (2010) Identification of non-specific tactical tasks in invasion games. *Physical education and sport pedagogy*, 15(3), 287-305.
- Moravec, R. et al. (2004). *Teoria didaktika sportu 1*. Bratislava: Universita Komenského.
- Navara, M., Ondřej, O., & Buzek, M. (1986). *Kopaná (teorie a didaktika)*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
- Nykodým, J. & kol. (2006). *Teorie a didaktika sportovních her*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
- Procházka, L. (2005). *Tělesná výchova a sport mládeže*. Praha: FTVS UK.
- Psotta, R. (2003). *Analýza intermitentní pohybové aktivity*. Praha: Karolinum.
- Rychtecký, A. (2006). *Hry 2006*. Plzeň: Západočeská univerzita.
- Sobotka, V., Matoušek, J., Mužík, V., Starec, P. (1989). *Sportovní hry I*. Brno: UJEP.
- Štuller, V. (1977). *Kopaná*. Praha: Olympia.
- Táborský, F. (2004). *Sportovní hry*. Praha: Grada.
- Turner, A. P., & Martinek, T. J. (1995). Teaching for understanding: A model for improving decision making during game play. *Quest*, 47, 44-63.
- Vaněk, K. & kol. (1984). *Malá encyklopedie fotbalu*. Praha: Olympia.
- Villora, S. G., López, L. M. G., Vicedo, J. C. P., & Jordán, O. R. C. (2011). Conocimiento táctico y toma de decisiones en jóvenes jugadores de fútbol. *Revista de Psicología del Deporte*, 1(20), 79-97.
- Votík, J. (1995). *Sportovní příprava v kopané*. Plzeň: Západočeská univerzita.
- Votík, J. (1999). *Sportovní příprava mládeže ve fotbalu*. Plzeň: Západočeská univerzita.
- Votík, J. (2003). *Fotbal 1*. Praha: Grada.
- Votík, J. (2005). *Trenér fotbalu „B“*. Praha: Olympia.
- Votík, J., Zalabák, J. (2003). *Trenér fotbalu „C“ licence*. Praha: Olympia.
- Zapletal, M. (1987). *Hry na hřiště a v tělocvičně*. Praha: Olympia.

10 PŘÍLOHY

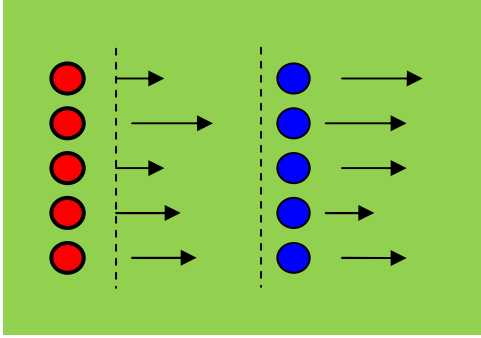
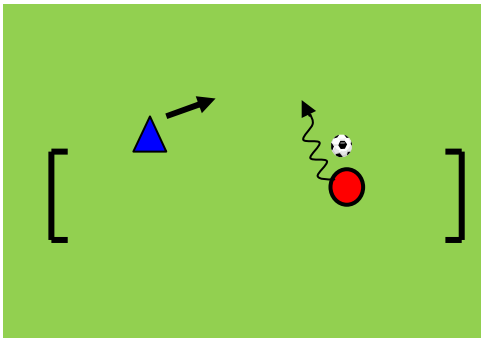
Příloha 1. Grafický záznam

Příprava na vyučovací jednotku			
Vyučuje: _____		Instituce: _____	
Datum: _____	Počet žáků: _____	Věk žáků: _____	
Cíl vyučovací jednotky			
Materiální zajištění:			
Délka VJ:			
Prostředí:			
Část VJ délka v min.	Obsah VJ	Organizace	Poznámky
Úvodní	Seznámení s obsahem VJ.	Grafický záznam	
Průpravná			
Hlavní	Průpravná hra		
	Průpravné cvičení nebo herní cvičení		Obměna:
	Průpravná hra		Obměna :
Závěrečná			

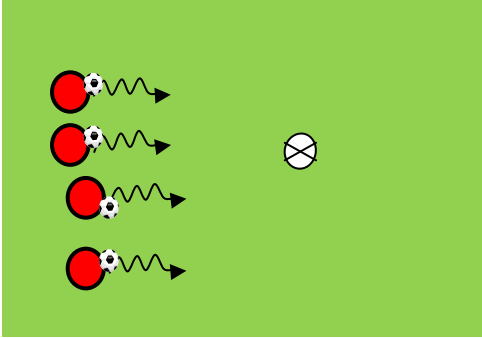
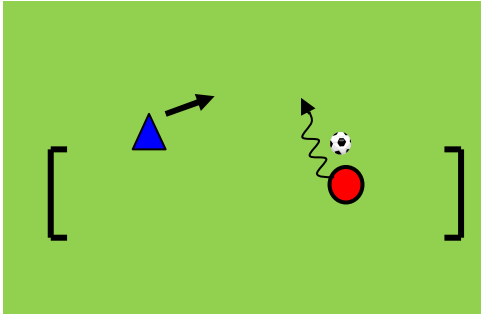
Příloha 2. Grafické symboly

	útočník
	obránce
	míč
	pohyb hráče bez míče
	přihrávka
	pohyb hráče s míčem vedení míče
	střelba
	trenér, cvičitel
	branka
	otevřená branka
	kužely

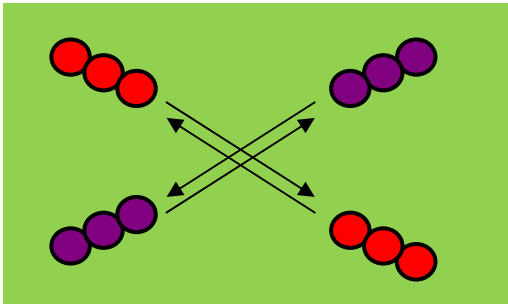
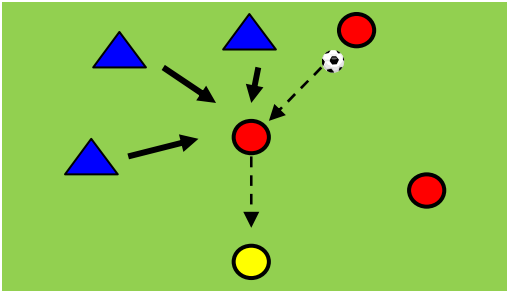
Příloha 3. Formulář pro přípravu VJ (zdokonalování techniky vedení míče)

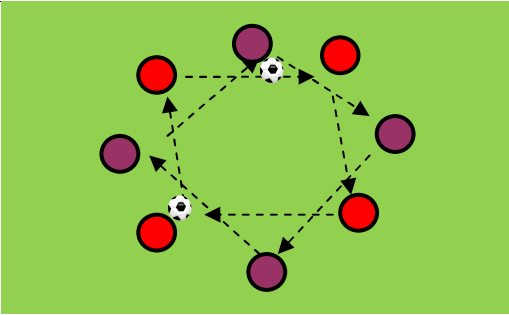
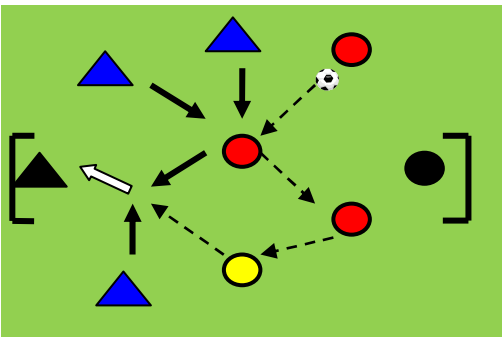
Příprava na vyučovací jednotku			
Vyučuje: _____		Instituce: _____	
Datum: _____		Počet žáků: _____	
		Věk žáků: _____	
Cíl vyučovací jednotky		Zdokonalování techniky vedení míče	
Materiální zajištění:		Kučely, rozlišovací dresy, míče	
Délka VJ: 45 minut			
Prostředí: hřiště, tělocvična			
Část VJ délka v min.	Obsah VJ	Organizace	Poznámky
Úvodní 2'	Seznámení s obsahem VJ.	Grafický záznam	
Průpravná 10'	Běžecská abeceda P. hra: Červení a bílí Protahovací cvičení č. 1		Hru zařazujeme až po důkladném rozvičení organismu. Starty z různých postojů či poloh spojovaných s výskokem, obratem apod.,
Hlavní /30/ 10'	Průpravná hra 1 : 1 volná hra na malé branky.		15 x 5 metrů. Gól platí z obou stran, nebo po doteku kuželu z jakékoliv strany. Vybíráme pokud možno hráče na stejné výkonnostní úrovni.

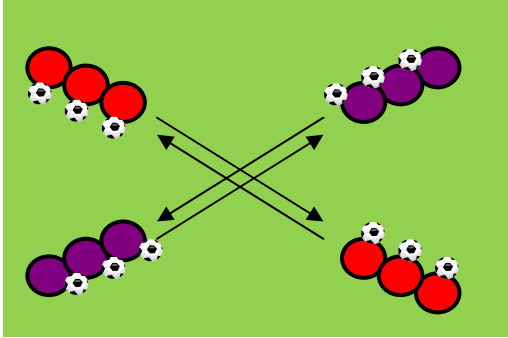
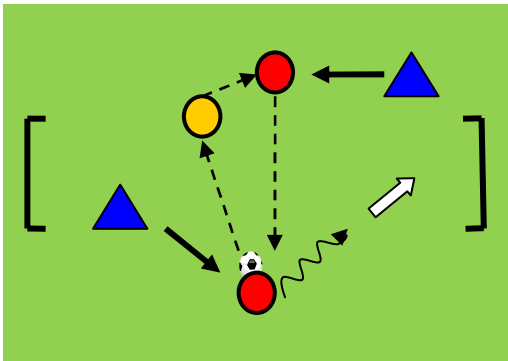
10'	Průpravné cvičení – rozvíjející „cit“ pro míč.		<p>Hráči vedou míč libovolným způsobem,</p> <p>reagují na pokyn: zašlápní míč, zpomal,..</p> <p>Obměna: hráči vedou míč mezi kužely pravou i levou nohou.</p>
10'	Průpravná hra 1 : 1 volná hra na malé branky.		<p>15 x 5 metrů Gól platí z obou stran. Po skórování se míč vrátí hráči, který dostal gól. Protihráč se musí vrátit do půlky hřiště a čelit dalšímu útoku.</p>
Závěrečná 3'	Vyklusání, protažení a hodnocení VJ.		

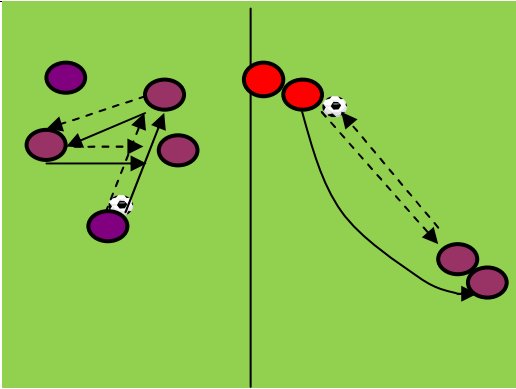
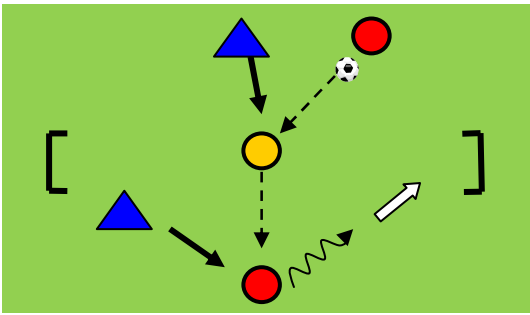
Příloha 4. Formulář pro přípravu VJ (zdokonalování herních činností jednotlivce se zaměřením na přihrávání)

Příprava na vyučovací jednotku			
Vyučuje: _____		Instituce: _____	
Datum: _____		Počet žáků: _____	Věk žáků: _____
Cíl vyučovací jednotky		Zdokonalování herních činností jednotlivce se zaměřením na přihrávání.	
Materiální zajištění:		Branky, rozlišovací dresy, míče.	
Délka VJ: 45 minut			
Prostředí: hřiště, tělocvična			
Část VJ délka v min.	Obsah VJ	Organizace	Poznámky
Úvodní 2'	Seznámení s obsahem VJ.	Grafický záznam	
Průpravná 10'	Závody, štafety. Vyhýbaná ve čtvercích. Protahovací cvičení č.2		Hráči současně přebíhají po úhlopříčkách z rohu do rohu. Obměny: po obvodu vlevo na původní stanoviště
Hlavní /30/ 10'	Průpravná hra 3 : 3 s neutrálním hráčem.		Neutrální hráč hraje vždy s trojicí, která má v držení míč. Za každé dvě přihrávky 1 bod. Pravidelné střídání neutrálního hráče.

10'	Průpravné cvičení: Honěná dvou míčů		Sudý hráč přihrává nejbližšímu sudému a lichý hráč přihrává nejbližšímu lichému. Změna směru.
10'	Průpravná hra 3 : 3 s neutrálním hráčem.		Pravidelné střídání neutrálního hráče. Obměna: hra na branky s brankáři. Gól platí pouze tehdy, pokud si trojice po získání míče nahrála s neutrálním hráčem.
Závěrečná 3'	Vyklusání, protažení a hodnocení VJ.		

Příloha 5. Formulář pro přípravu VJ (zdokonalování herních činností jednotlivce se zaměřením na vytváření přihrávkových linií)

Příprava na vyučovací jednotku			
Vyučuje: _____		Instituce: _____	
Datum: _____		Počet žáků: _____	Věk žáků: _____
Cíl vyučovací jednotky		Zdokonalování herních činností jednotlivce se zaměřením na vytváření přihrávkových linií.	
Materiální zajištění:		Branky, rozlišovací dresy, míče	
Délka VJ: 45 minut			
Prostředí: hřiště, tělocvična			
Část VJ délka v min.	Obsah VJ	Organizace	Poznámky
Úvodní 2'	Seznámení s obsahem VJ.	Grafický záznam	
Průpravná 10'	Závody, štafety. Vyhýbaná ve čtverci. Protahovací cvičení č.3		Hráči na povel vedou míč nohama z rohu do rohu po úhlopříčkách.
Hlavní /30/ 10'	Průpravná hra 2 : 2 s neutrálním hráčem.		Neutrální hráč hraje vždy s trojicí, která má v držení míč. Za každé dvě přihrávky 1 bod. Pravidelné střídání neutrálního hráče.

10'	Přípravné cvičení: Přihrávaná v kruhu Přihrávání v zástupu		Hráči si přihravají ve čtyřúhelníku, přebíhají na místo hráče, kterému přihráli. Obměna: přihrávání v zástupech.
10'	Přípravná hra 2 : 2 s neutrálním hráčem.		20 x 20 metrů. Gól platí pouze tehdy, pokud si dvojice po získání míče nahrála s neutrálním hráčem. Obměna: Dva neutrální hráči.
Závěrečná 3'	Vyklusání, protažení a hodnocení VJ.		